

UAB PRATC biologiškai skaidžių atliekų
kompostavimo aikštelės (Levaniškio k.,
Pasvalio apylinkių sen., Pasvalio r. sav.)
veiklos poveikio visuomenės sveikatai
vertinimas

ORIGINALAS

2022, Kaunas

Darbo pavadinimas: UAB PRATC biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelės (Levaniškio k., Pasvalio apylinkių sen., Pasvalio r. sav.) veiklos poveikio visuomenės sveikatai vertinimas

PŪV užsakovas: UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras

Dokumentų rengėjas: UAB „Infraplanas“

Pareigos	Vardas Pavardė	Parašas
Direktorė	Aušra Švarplienė	

Turinys

ĮVADAS	5
SANTRUMPOS IR SĄVOKOS	5
1. BENDRIEJI DUOMENYS	5
2. PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS ANALIZĖ	5
2.1 VEIKLOS PAVADINIMAS, EVRK 2 RED. KODAS.....	5
2.2 ŪKINĖS VEIKLOS PAJĖGUMAS, NAUDOJAMOS MEDŽIAGOS, ŽALIAVOS, GAMTINIAI, ENERGINIAI IŠTEKLIAI.....	6
2.3 ŪKINĖS VEIKLOS TECHNOLOGIJA, STATINIAI, INŽINERINĖ INFRASTRUKTŪRA	8
2.4 OBJEKTO DARBO REŽIMAS, DARBUOTOJAI	16
2.5 ŪKINĖS VEIKLOS VYKDYMO TERMINAI IR EILIŠKUMAS, VYKDYMO TRUKMĖ	16
2.6 POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO SĄSAJA SU PLANAVIMO IR PROJEKTAVIMO ETAPAIS	16
2.7 PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS ALTERNATYVOS	17
3. PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS VIETOS ANALIZĖ	17
3.1 PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS VIETA.....	17
3.1.1 <i>Esamos ir suplanuotos gyvenamosios teritorijos</i>	17
3.1.2 <i>Svarba aplinkosaugos atžvilgiu</i>	17
3.1.3 <i>Žemėnauda</i>	18
3.2 VIETOVĖS INFRASTRUKTŪRA	19
3.2.1 <i>Išteklų naudojimas</i>	19
3.2.2 <i>Nuotekų tvarkymas</i>	19
3.2.3 <i>Atliekų susidarymas, tvarkymas</i>	20
3.2.4 <i>Susisiekimo, privažiavimo keliai, elektros linijos</i>	20
3.2.5 <i>Analizuojamos ūkinės veiklos vietos įvertinimas atsižvelgiant į gretimųbės objektus (Iš visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 24 str. 4 d.)</i>	21
4. PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS VEIKSNIŲ, DARANČIŲ ĮTAKĄ VISUOMENĖS SVEIKATAI APIBŪDINIMAS IR ĮVERTINIMAS	22
4.1 VEIKSNIŲ NUSTATYMAS	22
4.2 ORO TARŠA.....	22
4.2.1 <i>Teršalų poveikis sveikatai</i>	22
4.2.2 <i>Oro taršos šaltiniai planuojamoje teritorijoje</i>	23
4.2.3 <i>Teršalų kiekio skaičiavimas</i>	25
4.2.4 <i>Aplinkos oro užterštumo prognozė</i>	27
4.3 VANDENS, DIRVOŽEMIO TARŠA	29
4.4 ATLIEKOS	30
4.5 KVAPAI	30
4.6 TRIUKŠMAS.....	30
4.6.1 <i>Triukšmo prevencija</i>	33
4.6.2 <i>Foniniai triukšmo šaltiniai</i>	33
4.6.3 <i>Gyvenamoji aplinka</i>	33
4.6.4 <i>Vertinimo metodas</i>	33
4.6.5 <i>Akustinės situacijos įvertinimas</i>	34
4.7 VIBRACIJA.....	37
4.8 BIOLOGINĖS TARŠOS SUSIDARYMAS IR JOS PREVENCIJA.....	37
4.9 PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS PAŽEIDŽIAMUMO RIZIKA DĖL EKSTREMALIŲJŲ ĮVYKIŲ, SITUACIJŲ BEI JŲ TIKIMYBĖ IR JŲ PREVENCIJA ...	37
4.10 STATYBOS DARBŲ POVEIKIS, GYVENTOJAMS, KAIMYNIŲ TERITORIJOMS	38
4.11 PROFESINĖS RIZIKOS VEIKSNIAI	38
4.12 PSICHOLOGINIAI VEIKSNIAI	38
5. NEIGIAMĄ POVEIKĮ VISUOMENĖS SVEIKATAI MAŽINANČIOS PRIEMONĖS	39
6. ESAMOS VISUOMENĖS SVEIKATOS BŪKLĖS ANALIZĖ	39
6.1 GYVENTOJŲ DEMOGRAFINIAI RODIKLIAI	39
6.2 GYVENTOJŲ SERGAMUMO RODIKLIŲ ANALIZĖ	41
6.3 RIZIKOS GRUPIŲ NUSTATYMAS	42
6.4 PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS POVEIKIS VISUOMENĖS SVEIKATOS BŪKLEI.....	43
7. SANITARINĖS APSAUGOS ZONOS RIBŲ NUSTATYMO PAGRINDIMAS	43

7.1	NAUDOTI KIEKYBINIAI IR KOKYBINIAI POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO METODAI	43
7.2	GALIMI VERTINIMO NETIKSLUMAI AR KITOS VERTINIMO PRIELAIDOS	43
8.	POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO IŠVADOS.....	44
9.	SANITARINĖS APSAUGOS ZONOS RIBŲ NUSTATYMO ARBA TIKSLINIMO PAGRINDIMAS.....	44
9.1	SANITARINĖS APSAUGOS ZONOS RIBŲ PLANAS.....	45
9.2	SIŪLOMOS SANITARINĖS APSAUGOS ZONOS RIBOS.....	46
10.	REKOMENDACIJOS DĖL POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO STEBĖSENOS, EMISIJŲ KONTROLĖS	47
11.	LITERATŪRA	48
12.	PRIEDAI	48
12.1	KVALIFIKACINIAI DOKUMENTAI.....	48
12.2	PAV ATRANKOS IŠVADA	48
12.3	REGISTRŲ CENTRO DUOMENYS	48
12.4	ORO TARŠA.....	48
12.5	REKOMENDUOJAMA SANITARINĖ APSAUGOS ZONA	48
12.6	VISUOMENĖS INFORMAVIMAS	48

IVADAS

UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras Levaniškio kaime, Pasvalio apylinkių seniūnijoje, Pasvalio rajone vykdo biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelės eksploataciją.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vyriausybės 2019-06-06 nutarimu Nr. XIII - 2166 patvirtinto Lietuvos Respublikos Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 3 priedo 2 lentelės 5 eilutėje reglamentuojamas biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelės (be maisto atliekų, gamybinės kilmės biologiškai skaidžių atliekų, gyvūninės kilmės šalutinių produktų, nuotekų dumblo kompostavimo) SAZ dydis – 100 m.

Poveikio visuomenės sveikatai vertinimas (PVSV) atliktas, siekiant įvertinti veiklos poveikį žmonių sveikatai bei patikslinti sanitarinę apsaugos zoną (toliau SAZ).

Nustatant sanitarines apsaugos zonas, ūkinės veiklos išmetamų (išleidžiamų, paskleidžiamų) aplinkos oro teršalų, kvapų, triukšmo ir kitų fizikinių veiksnių sukeliama žmogaus sveikatai kenksminga aplinkos tarša už sanitarinės apsaugos zonų ribų neturi viršyti ribinių užterštumo (ar kitokių) verčių, nustatytų gyvenamosios paskirties pastatų (namų), viešbučių, mokslo, poilsio, gydymo paskirties pastatų, su apgyvendinimu susijusių specialiosios paskirties pastatų, rekreacijai skirtų objektų aplinkai.

SAZ ribos yra tikslinamos atliekant poveikio visuomenės sveikatai vertinimą vadovaujantis metodiniais nurodymais [1] ir tvarkos aprašu [2].

SANTRUMPOS IR SĄVOKOS

SAZ – Sanitarinė apsaugos zona

PŪV – Planuojama ūkinė veikla

PVSV – Poveikio visuomenės sveikatai vertinimas

BSA – biologiškai skaidžios atliekos

UAB PRATC – UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras

EVRK – ekonominės veiklos rūšių klasifikatorius

RC – registrų centro išrašas

1. BENDRIEJI DUOMENYS

PŪV organizatorius:

UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras
Įmonės kodas: 300127004
Beržų g. 3, LT- 36237 Panevėžys
Kontaktinis asmuo: Alvydas Stravinskas,
tel. 8-610 23 775
el. p.: alvydas.stravinskas@prtc.lt

PVSV dokumentų rengėjas:

UAB „Infraplanas“
Įmonės kodas: 160421745
Kontaktinis asmuo: Lina Anisimovaitė,
mob. tel. 8-629 31 014
Inovacijų g. 3, Biruliškių k., Kauno r. LT–54469,
el. p.: info@infraplanas.lt
Juridinio asmens Licencija Nr. VSL–260
Visuomenės sveikatos priežiūros
veiklai išduota 2010 m. gruodžio 06 d. (1 priedas).

2. PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS ANALIZĖ

2.1 Veiklos pavadinimas, EVRK 2 red. Kodas

Vadovaujantis Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriumi, patvirtintu Statistikos departamento prie LRV generalinio direktoriaus 2007-10-31 įsakymu Nr. DJ-226 „Dėl Ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 119-4877), planuojama ūkinė veiklos klasifikacija pateikta 1 lentelėje.

Planuojamos ūkinės veiklos pavadinimas – Esamos UAB PRATC biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelės (Levaniškio k., Pasvalio apylinkių sen., Pasvalio r. sav.) eksploatavimas.

1 lentelė. Planuojamos ūkinės veiklos charakteristika.

Sekcija	Skyrius	Grupė	Klasė	Pavadinimas
E				VANDENS TIEKIMAS, NUOTEKŲ VALYMAS, ATLIEKŲ TVARKYMAS IR REGENERAVIMAS
	38			Atliekų surinkimas, tvarkymas ir šalinimas; medžiagų atgavimas
		38.1		Atliekų surinkimas
			38.11	Nepavojingų atliekų surinkimas
		38.2		Atliekų tvarkymas ir šalinimas
			38.21	Nepavojingų atliekų tvarkymas ir šalinimas

2.2 Ūkinės veiklos pajėgumas, naudojamos medžiagos, žaliavos, gamtiniai, energiniai ištekliai

UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centro aikštelėje Levaniškio k. vykdoma ūkinė veikla – žaliųjų atliekų surinkimas iš gyventojų ir perdirbimas kompostuojant aerobiniu būdu. Ūkinės veiklos metu, kompostuojant biologiškai skaidžias atliekas, gaminamas kompostas.

Veiklos pobūdis ir apimtys nustatytos Taršos leidime Nr. P2-6/076/TL-P.5-10/2016 ir Aplinkos apsaugos agentūros 2021-11-16 sprendime Nr. (30.4)–A4E–13101 patikslinti Taršos leidimo Nr. P2-6/076/TL-P.5-10/2016 sąlygas, nekeičiant leidimo, derinti atnaujintą atliekų naudojimo ar šalinimo techninį reglamentą ir atnaujintą atliekų naudojimo ar šalinimo veiklos nutraukimo planą. Biologiškai skaidžių atliekų aikštei nustatytos tokios veiklos apimtys:

- biologiškai skaidžių atliekų (kodas 20 02 01) kompostavimo aikštelės pajėgumas – 2505,0 t/ m., iš šio kiekio atliekų po kompostavimo gali būti pagaminama iki 1251 t komposto, produkto nomenklatūrinis kodas 3101;
- didžiausias vienu metu laikomas nepavojingųjų atliekų kiekis – 500,0 t.

Nauja ūkinė veikla ir/ar esamos išplėtimas neplanuojami. PVSV rengiamas esamai ūkinei veiklai, PVSV tikslas – nustatyti ir teisinių dokumentų nustatyta tvarka įregistruoti SAZ.

Detali informacija apie į objektą priimamų pavojingųjų atliekų rūšis, tvarkymo būdus, metinius kiekius ir didžiausius vienu metu aikštelėje laikomus atliekų, įskaitant rūšiavimo metu susidarančias atliekas, kiekius pateikta 2 ir 3 lentelėse.

2 lentelė. Priimamos naudoti nepavojingosios atliekos

Numatomos paruošti naudoti ir (ar) šalinti atliekos			Atliekų tvarkymo veikla			Tolimesnis atliekų apdorojimas
Kodas	Pavadinimas	Patikslintas pavadinimas	Atliekų tvarkymo veiklos kodas (D8, D9, D13, D14, R12, S5)	Atliekos naudojimo veiklos kodas (R1 – R11)	Projektinis įrenginio pajėgumas, t/ m.	
1	2	3	4	5	6	7
20 02 01	Biologiškai skaidžios atliekos	medžių, krūmų lapai ir šakos, žolė, sodo daržo ir kitos žaliosios atliekos	R12	R3	2505,0	Produkto – komposto, gamyba

3 lentelė. Didžiausias vienu metu laikomas nepavojingųjų atliekų kiekis, jų laikymo būdai

Atliekų laikymo vietos apibūdinimas	Atliekų laikymo vietos plotas, m ²	Atliekų kodas	Atliekų pavadinimas	Patikslintas pavadinimas	Atliekų fizinės savybės	Atliekų laikymo veiklos kodas (R13 ir (ar) D15)	Didžiausias vienu metu laikomas bendras atliekų, įskaitant apdorojimo metu susidarantių atliekų, kiekis, t	Tolimesnis atliekų apdorojimas
1	2	3	4	5				9
Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelė, priėmimo zona	830,0	20 02 01	Biologiškai skaidžios atliekos	Medžių, krūmų lapai ir šakos, žolė, sodo daržo ir kitos žaliosios atliekos, susmulkintos šakos	kietos	R13	460,0	R3, R12
Rūšiavimo atliekų laikymo zona	98,0	19 05 03	Reikalavimų neatitinkantis kompostas	Reikalavimų neatitinkantis kompostas	kietos	R13	20,0	R10
		19 12 12	Kitos mechaninio atliekų (įskaitant medžiagų mišinius) apdorojimo atliekos, nenurodytos 19 12 11	Atsitiktinai pakliuvę įvairūs neorganiniai ir organiniai netinkami kompostavimui ar kitokiam panaudojimui daiktai	kietos	R13, D15	20,0	R1, D1

Medžiagos ir žaliavos

Vykdamas ūkinę veiklą žaliavos nenaudojamos. Pavojingos ar radioaktyvios medžiagos, rūgštiniai, šarminiai plovikliai, baktericidinės medžiagos bei jų mišiniai veikloje nenaudojami. Informacija apie objekte priimamas nepavojingąsias atliekas, jų tvarkymo būdus pagal Atliekų tvarkymo taisyklėse nurodomus veiklos kodus pateikta 2 ir 3 lentelėse. Medžiagos, skirtos pavojingoms atliekoms surinkti ir neutralizuoti nenaudojamos ir nelaikomos, nes objekte pavojingos medžiagos ar atliekos netvarkomos.

Gamtiniai ir energetiniai ištekliai

Aikštelės gretimybėje nėra geriamo vandens tiekimo tinklų. Per metus sunaudojama apie 960 l geriamo vandens. Vandeni atsiiveža plastikinėje taroje (20 l per savaitę) pats darbuotojas prisipildęs iš Joniškėlio vandentiekio.

Gamybinėms reikmėms vandens ištekliai nenaudojami.

Kiti gamtos ištekliai – žemė (jos paviršius ir gelmės), dirvožemis, biologinė įvairovė ūkinės veiklos metu nenaudojami.

Administracinių-buitinių patalpų apšildymui, apšvietimui ir kitoms reikmėms per metus sunaudojama 5100 kWh elektros energijos.

Aikštelėje dirbančių krautuvų ir kitų dyzeliną naudojančių įrenginių darbui sunaudojama 3,144 m³ arba 2,64 t dyzelino.

2.3 Ūkinės veiklos technologija, statiniai, inžinerinė infrastruktūra

Statiniai, inžinerinė infrastruktūra

Ūkinė veikla vykdoma žemės sklype, kurio unikalus Nr. 4400-1329-8489, kadastrinis Nr. 6777/0004:203, bendras sklypo plotas – 0,4015 ha, kelių plotas – 0,0220 ha, užstatyta teritorija – 0,0081 ha. Sklypo pagrindinė tikslinė naudojimo paskirtis – kita, naudojimo būdas – atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo teritorijos.

Sklypo priklauso Lietuvos Respublikai, naudojimo teisinis pagrindas – 2007-12-22 sudaryta Valstybinės žemės nuomos sutartis Nr. N67/2007-0031.

Sklype išsidėstę šie pastatai ir inžineriniai statiniai:

- ▶ plytinis pastatas, unikalus kodas 6798-4004-9019, bendras plotas – 59,34 m², užstatytas plotas – 82,0 m², ūkinėje veikloje nenaudojamas;
- ▶ karkasinis statinys, unikalus kodas 4400-1766-4627, bendras plotas – 11,56 m², užstatytas plotas – 14,0 m², pastate įrengtos administracinės ir buitinės patalpos;
- ▶ kiemo aikštelė, unikalus kodas 4400-1766-4692;
- ▶ gelžbetoninis rezervuaras, unikalus kodas 4400-1767-7359, plotas 200 m²;
- ▶ kiemo aptvėrimas, unikalus kodas 4400-1766-4670.

Sklype esantis administracinis – buitinis pastatas ir inžineriniai statiniai nuosavybes teise priklauso UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centrui. BSA tvarkymo aikštelėje įrengtos kietos nelaidžios vandeniui dangos plotas – 2573 m², užstatytas plotas – 96,0 m². Ūkinėje veikloje nenaudojamas plytinis pastatas priklauso Pasvalio rajono savivaldybei.

Sklype pagal veiklos pobūdį ir naudojamą technologiją išskirtos šios pagrindinės veiklos zonos:

- ▶ atliekų priėmimo - svėrimo zona - automobiline svarstyklės;
- ▶ BSA priėmimo zona;
- ▶ BSA paruošimo kompostavimui zona;
- ▶ BSA kompostavimo zona;
- ▶ komposto brandinimo zona;
- ▶ pagaminto komposto laikymo zona;
- ▶ po rūšiavimo susidariusių atliekų laikymo zona;

- administracinis pastatas – 0,0014 ha;
- plytinis pastatas (nenaudojamas) – 0,082 ha;
- paviršinių nuotekų surinkimo rezervuaras – 0,020 ha.
- žaliosios vejos – 0,1146 ha;

Detali statinių ir technologinių zonų išdėstymo schema pateikta 1 pav.

1 pav. Situacijos schema

Pagrindiniai technologiniai atliekų tvarkymo procesai

Šiuo metu aikštelėje surenkamos ir laikinai laikomos biologiškai skaidžios atliekos vežamos kompostavimui į Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelę, esančią Dvarininkų k., Miežiškių sen., Panevėžio raj. Rengiant PVSV, įvertintas galimas biologiškai skaidžių atliekų surinkimo, paruošimo ir aerobinio kompostavimo ūkinės veiklos, kuri pagal poreikį bus atnaujinta Levaniškių aikštelėje, poveikis visuomenės sveikatai.

Atnaujinus veiklą, aikštelėje bus vykdoma biologiškai skaidžių atliekų surinkimo ir kompostavimo kaupuose aerobiniu būdu veikla. Atliekų priėmimo ir tvarkymo objekte principinė technologinio proceso schema pateikta 3 pav. Informacija apie priimamas atliekas, jų tvarkymo objekte veiklų kodus pateikta 2 ir 3 lentelėse.

Biologiškai skaidžių atliekų priėmimas, paruošimas kompostavimui

Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelėje, kurios kietų dangų plotas sudaro 0,2330 ha, iš gyventojų ir įmonių priimamos žaliosios atliekos, neužterštos cheminėmis medžiagomis – velėna, žolė, smulkios medžių ir krūmų šakelės, lapai, šaknys ir pan. Žaliosios atliekos tvarkomos vadovaujantis LR Aplinkos ministro 2007-01-25 įsakymu Nr.D1-57 patvirtintu dokumentu "Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginiai reikalavimai". Taikomas kompostavimo aerobiniu būdu kaupuose metodas. Kompostavimas vykdomas tik šiltuoju metų laiku, šaltuoju metu laikotarpiu veikla vykdoma tik priimant iš gyventojų ir įmonių biologiškai skaidžias atliekas.

Atvežtos atliekos pirmiausiai vizualiai įvertinamos, patikrinant, ar jas galima priimti į aikštelę, nustatomas jų svoris. Priimant atliekas iš gyventojų, dokumentų nereikalaujama, priimant atliekas iš juridinių asmenų, kai atliekų siuntėjas vadovaujantis teisės aktų reikalavimais privalo pildyti lydraštį, reikalaujama, kad atliekos būtų perduodamos su atliekų vežimo lydraščiu ir tikrinama, ar atliekų savybės ir kiekis atitinka lydraštyje nurodytą informaciją. Priėmimo

metu atliekų priėmėjas apžiūri pristatytas atliekas ar jose nėra pašalinių daiktų ar priemaišų. Radus atvežtose atliekose netinkamų kompostavimui atliekų ar pašalinių daiktų, Aikštelės darbuotojas nepriima atvežtų atliekų arba nurodo atliekas pristačiusiam atliekų turėtoji išrinkti neleistinus daiktus. Kompostuoti draudžiama: pavojingąsias, infekuotas ir kitas medicininės atliekas (pavyzdžiui, susidarancias veterinarijos gydyklose, ligoninėse), kritusius gyvūnus, fekalijas.

Priimamos atliekos pasveriamos teisinės metrologijos reikalavimus atitinkančiomis automobilinėmis ašinėmis svarstyklėmis DINI ARGEO DFWL, kurių plotis 3 m, ilgis 4 m (žr. 2 pav.).

2 pav. Automobilinės svarstyklės DINI ARGEO DFWL

Aikštelės darbuotojas atliekų turėtoji nurodo atliekų iškrovimo vietą BSA priėmimo zonoje. Iškrautas atliekas dar kartą apžiūri aikštelės darbuotojas.

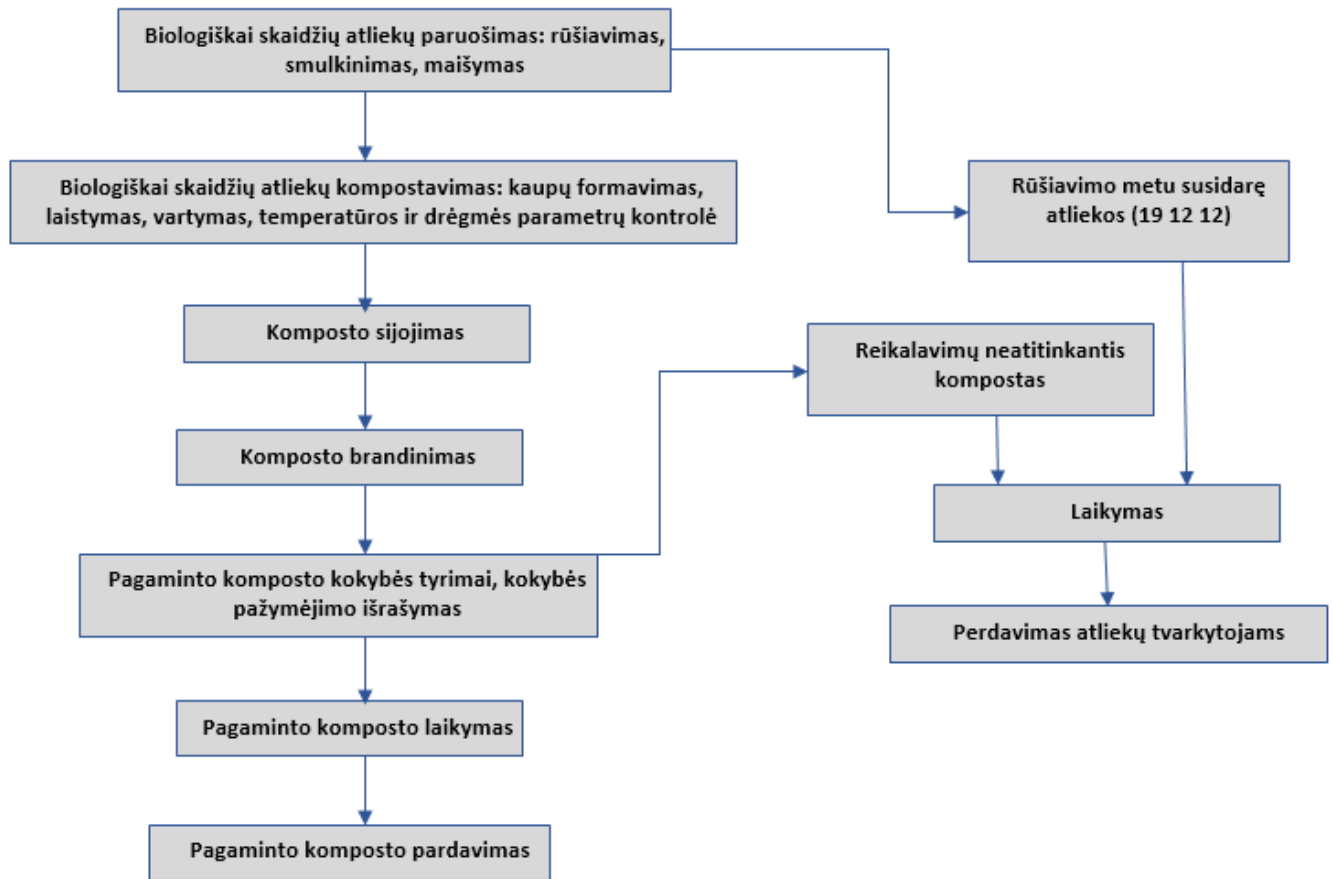
Priimtos į aikštelę žaliosios atliekos iškraunamos 830 m² ploto priėmimo zonoje (žr. 1 pav.). Lapai, žalia žolė, šakos priėmimo zonoje kraunamos atskirai. Priimtos atliekos pirmiausia yra rūšiuojamos. Atliekų rūšiavimo metu išrenkamos priėmimo metu nepastebėtos įvairios smulkios netinkamos kompostavimui priemaišos. Išrinktos priemaišos (kodas 19 12 12 kitos mechaninio atliekų (įskaitant medžiagų mišinius) apdorojimo atliekos, nenurodytos 19 12 11) kraunamos priėmimo aikštelėje ant asfalto dangos, o darbo dienos pabaigoje sudedamos į atskirą konteinerį. Iš 1 t biologiškai skaidžių atliekų atrenkama vidutiniškai 0,002 t priemaišų. Sukaupus pakankamą išvežimui kiekį, bet neviršijant didžiausių vienu metu leidžiamų laikyti kiekių, rūšiavimo metu susidarę atliekos perduodamos licencijuotam šių atliekų tvarkytoji.

Surinkus pakankamą kiekį biologiškai skaidžių atliekų, jos iš priėmimo zonos frontaliu krautuvu pergabenamos į 180 m² ploto paruošimo kompostavimui zoną, kurioje atliekos smulkinamos, maišomos. Smulkinamos tik medžių genėjimo metu susidarę šakos, krūmai. Smulkinimui naudojamas šakų smulkintuvas Caravaggi Bio 900 DN. Atliekos susmulkinamos iki 10,0 cm skersmens, taip pagreitinamas biodegradacijos procesas. Prieš susmulkinant atliekas, jos pakartotinai išrūšiuojamos, kad likusios kietos neorganinės priemaišos nesugadintų smulkintuvo.

Žaliųjų atliekų tvarkymo metu naudojama ši įranga:

- ▶ frontalinis krautuvas ZL 50G, naudojamas atliekų/ komposto perkrovimui. Krautuvas kompostavimo aikštelėje dirba 160 val. per metus, dyzelinio kuro sąnaudos – 10 l/ h, 1600 l/ m. Krautuvas dirba kompostavimo aikštelėje ir rūšiuotų atliekų laikymo zonoje;
- ▶ šakų smulkintuvas Caravaggi Bio 900 DN, dyzelinio kuro sąnaudos 15 l/ h, 1440 l/ m. Smulkintuvas dirba 96 val. per metus;
- ▶ sijotuvus būgninis rėtis Pezzolato L3000 OM, naudojamas komposto persijojimui atskiriant stambesnes frakcijas, dyzelinio kuro sąnaudos 6,5 l/ h, 104 l/ m., darbo laikas - 16 val. per metus..

Apibendrinta biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo technologinė schema pateikta 3 pav.

3 pav. Biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo principinė technologinė schema

Biologiškai skaidžių atliekų maišymas

Kompostavimo aikštelėje taikomas kompostavimo aerobiniu būdu kaupuose metodas su natūralia aeracija ir periodiniu kaupų perkrovimu.

Ruošiant kompostą, reikia tinkamai parinkti kompostuojamos masės sudėtį, kurios pagrindinis parametras yra anglies ir azoto santykis (C:N). Norint tinkamai paruošti komposto mišinį, reikia stengtis išlaikyti anglies ir azoto santykį nuo 25:1 iki 35:1. Jei komposto mišinio C:N santykis didesnis 35:1, kompostavimo procesas sulėtėja, jei komposto C:N santykis mažesnis nei 25:1, atsiranda kvapų problema, amoniako išsiskyrimas ir kompostavimo proceso pagreitinimas. Žaliųjų atliekų maišymo proporcijos parenkamos atsižvelgiant į jų drėgmės kiekį, anglies ir azoto kiekį arba C:N santykį, taip pat į jų tankį. Informacija apie į kompostavimo aikštelę priimamų žaliųjų atliekų sudėtį pateikta 4 lentelėje.

4 lentelė. BSA sudėtis

Atliekos	Drėgmės kiekis, %	C, %	N, %	C:N	Tankis, kg/l
Žaliosios atliekos	30,00	50,00	1,00	50:1	0,30
Prekyviečių vaisių atliekos	80,00	44,52	1,40	32:1	0,95
Smulkinta žolė	82,00	57,80	3,40	17:1	0,80
Žolė	82,00	52,31	3,40	15:1	0,18
Lapai	80,00	48,60	0,90	54:1	0,27
Suslėgti šlapi lapai	38,00	42,22	0,90	47:1	0,30
Žali lapai	65,00	48,32	1,30	37:1	0,18
Nukritę sausi lapai	15,00	42,22	0,90	47:1	0,06
Pjuvenos	39,00	45,00	0,24	188:1	0,24
Krūmų genėjimo atliekos	15,00	53,00	1,00	53:1	0,26
Šiaudai	12,00	14,18	0,40	35:1	0,13
Medžių genėjimo atliekos	70,00	49,60	3,10	16:1	0,77
Daržovių atliekos	87,00	34,75	3,20	11:1	0,95
Medžio nuolaužos	40,00	20,38	0,09	226:1	0,24
Medžio žievė	20,00	50,00	0,10	500:1	0,24

Žalieji augalai turi didelį azoto kiekį, o mediena, šiaudai turi didesnį anglies kiekį. Todėl kompostuojant medienos atliekas maišomos su žole. Kompostuojant lapus, jie maišomi su medienos ir žolės atliekomis. Kompostuojant vien tik lapus, kurie dažniausiai būna sausi, juos reikia palaistyti: 1 m³ lapų reikia apie 76 litrų vandens.

Esant poreikiui, susmulkintos šakos ir mediena, kuri atitiks Kietojo biokuro kokybės reikalavimus, patvirtintus Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2017 m. gruodžio 6 d. įsakymu Nr. 1-310, kaip kietasis biokuras bus perduodamas kitoms įmonėms energijai gauti. Iš BSA pagamintam biokurui bus atliekami kietojo biokuro kokybės ir sudėties tyrimai vadovaujantis Kietojo biokuro kokybės reikalavimais.

Biologiškai skaidžių atliekų kaupų formavimas, kompostavimas

Aikštelėje taikomas žaliųjų atliekų kompostavimo aerobiniu būdu kaupuose metodas su natūralia aeracija ir periodiniu kaupų perkrovimu. Aikštelėje įrengtos dvi kompostavimo zonos (žr. 1 pav.), kiekvienos jų plotas – apie 88 m². Šiose zonose formuojami kompostavimo kaupai.

Naudojant ratinį frontalinį krautuvą susmulkintos atliekos sumaišomos ir kraunamos į kaupus. Užtikrinant patogų mechanizmų darbą, tarp kaupų paliekami ne mažesni, kaip 3 m tarpai. Negalima sukrauti labai aukštų krūvų, nes atliekos dėl pakankamai didelio savo svorio susislegia, nelieka porų ir jos, trūkstant deguonies, pūva, o ne fermentuojasi. Pūvant išsiskiria metano dujos ir sparčiai dauginasi puvimo bakterijos. Žemose krūvose atliekos per greitai atvėsta, neįmanoma palaikyti optimalios temperatūros, greitai išgaruoja vanduo, todėl organinių medžiagų skilimo procesas sustoja. Fermentuojantis atliekoms išsiskiria angliarūgštė ir amoniakas, išgaruoja vanduo, sutankėja masė (tūris sumažėja dvigubai).

Kompostavimo kaupai kraunami trapecijos formos, kaupo plotis turi būti du kartus didesnis už kaupo aukštį. Tokiu būdu suformuotų kaupų vidinė dalis bus labiau apsaugota nuo išorės sąlygų ir kompostavimosi procesas nesustos net ir šalčio sezono metu. Kaupo šlaitų nuolydis turi būti 1:1,2, siekiant išvengti reikšmingo išplovimo lietaus metu. Lietingu oru formuojami kūgio formos kaupai.

Kompostavimo kaupų aukštis – 2,5 m. Kaupo viršus užapvalinamas, kad lyjant lietaus vanduo nepermerktų kaupo, taip atšaldydamas kaupą ir pažeisdamas biodegradacijos procesus, o nubėgtų paviršiumi. Sausuoju vasaros periodu, norint, kad lietaus metu patektų kiek galima daugiau vandens į atliekų kaupą, jo viršus formuojamas šiek tiek šiek tiek plokščias, taip lietaus vanduo patenka tiesiai į atliekų kaupą ir nereikia jo papildomai drėkinti. Taip formuojant kaupus, išvengiama kaupo perdžiūvimo ir papildomo laistymo. Kompostuojamos atliekos netankinamos.

Kad geriau vyktų kompostavimo procesas, komposto masė maišoma perkasant krūvas. Perkasimui naudojamas ratinis frontalinis krautuvai. Norint nustatyti koks drėgmės kiekis yra komposto kaupuose, vykdomas „kumščio testas“ - truputėlį praskiriamas kaupas ir iš kaupo vidaus ranka paimama šiek tiek komposto, kuris suspaudžiamas delne. Jeigu spaudžiant pro pirštus prasisunks šiek tiek vandens, reiškia drėgmės kiekis komposte tinkamas.

Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimas

Kaupuose pagal parinktą kompostuojamos masės sudėtį, kompostuojamos želdinių priežiūros (žaliosios) atliekos, neužterštos cheminėmis medžiagomis – velėna, žolės, smulkios medžių ir krūmų šakelės, lapai, šaknys; medienos apdorojimo atliekos - smulkios medienos atraižos, pjuvenos, drožlės, žievė, sodo-daržo žaliosios atliekos.

Sukrautuose kaupuose turi būti sudarytos mikroorganizmams palankios drėgmės ir šilumos sąlygos, bei oro patekimas. Minimalus drėgmės kiekis, kuriam esant prasideda mikroorganizmų aktyvumas, yra 12-15%, optimalus – 60-70%. Kuo žemesnis komposto masės drėgnumas, tuo lėčiau vyksta komposto susidarymo procesas. Krūva turi būti drėgna, bet nešlapia. Nuo drėgmės priklauso mikroorganizmų aktyvumas, deguonies kaupuose kiekis ir temperatūra. Siekiant, kad kuo efektyviau vyktų kompostavimo procesas, kaupe periodiškai stebimas drėgmės kiekis. Drėgmės kiekis kaupe nustatomas „kumščio testu“ - truputėlį praskiriamas kaupas ir iš kaupo vidaus ranka paimama šiek tiek komposto, kuris suspaudžiamas delne. Jei spaudžiant pro pirštus prasisunks šiek tiek vandens, reiškia drėgmės kiekis komposte normalus. Jei kompostas per sausas, kompostas subyrės. Jei kompostas bus per šlapias, spaudžiant, iš kumščio tekės vanduo.

Organinių medžiagų skilimo metu masė netenka drėgmės, todėl kompostą reikia drėkinti. Drėkinama labai smulkiomis srovelėmis, kad nebūtų suardyta komposto struktūra. Kompostuojamos masės kaupuose laistymui naudojama siurblinė (žr. 1 pav.), kuri tiekia vandenį iš rezervuaro į požeminę laistymo liniją, prie kurios jungiamos lanksčios laistymo žarnos. Esant poreikiui rezervuaras gali būti papildomas vandeniu iš šalia įrengto šachtinio šulinio (žr.1 pav.).

Kompostavimo metu išsiskiria šiluma ir biomasė įkaista. Šiluma gali kauptis kompostuojamoje masėje arba pasišalinti nuo paviršiaus spinduliuotės būdu ar su judančiu oru. Komposto temperatūra rodo ne tik vykstančius šiluminius mainus, bet ir užtikrina mikroorganizmų veiklą. Procese dalyvauja mezofilinės bakterijos, aktyvios 25–40 °C temperatūroje ir termofilinės – 40–60 °C. Aerobinio kompostavimo metu išskiriamos keturios proceso fazės:

- ▶ inkubacinė, kurios metu kompostuojamos medžiagos temperatūra lygi aplinkos temperatūrai. Jos metu šviežioje kompostuojamoje medžiagoje aklimatizuojasi ir apsigyvena bakterijos;
- ▶ augimo (reprodukcinė), kurios metu pradeda daugintis ir augti mikroorganizmai, grybai bei kyla sluoksnio temperatūra iki mezofilinio lygio (iki 35°C);
- ▶ termofilinė fazė, kurios metu temperatūra pasiekia maksimaliąją ribą, o energijos ir medžiagų mainai būna aktyviausi. Šios fazės metu proceso temperatūra pakyla iki termofilinės (50-65°C), temperatūra laikosi apie tris savaites ir vėl nukrinta iki mezofilinės;
- ▶ brandos (baigiamoji), kurios metu komposto temperatūra susilygina su aplinkos temperatūra. Jos metu sulėtėja proceso aktyvumas. Kompleksiniai junginiai virsta humusu, o baltymai – nitritais ir nitratais.

Kiekvienai proceso fazei yra būdingas tam tikros mikroorganizmų aktyvumas. Tai susiję su temperatūros pokyčiais ir medžiagų apykaita substrate. Kiekviena procese dalyvaujanti mikroorganizmų grupė būna prisitaikiusi prie jai tinkamos aplinkos temperatūros ir maisto medžiagų, būdingų tai atliekų skaidymosi fazei.

Temperatūra ir drėgmė kaupuose stebima periodiškai. Temperatūrai kaupė pasiekus termofilinį procesą, t.y. vieną iš aukščiau nurodytų temperatūros lygių, ji stebima kasdien 14 dienų. Išlaikius maksimalų aukščiau nustatytą temperatūrinį režimą, temperatūra toliau kaupė stebima pagal poreikį. Matavimai atliekami rankiniu būdu, mažiausiai 0,3-0,5 m atstumu nuo kaupų paviršiaus. Matavimo taškai parenkami 10 metrų vienas nuo kito atstumu, bet ne mažiau kaip 3 matavimo taškai viename kaupė. Temperatūrai matuoti naudojamas termometras. Drėgmė stebima atliekant „kumščio testą“.

Kompostavimo proceso metu labai svarbu, kad oras pastoviai pasipildytų ir tolygiai patektų į visus kompostuojamos masės sluoksnius, todėl kaupai reguliariai vartomi/ perkasami, tai taip pat stimuliuoja temperatūrinį režimą ir blogo kvapo prevenciją. Komposto masės permaišymui/ perkasimui naudojamas ratinis frontalinis krautuvas. Kaupai pagal poreikį gali būti vartomi nuo dviejų kartų per savaitę iki 4 kartų per metus. Kuo dažniau vartomi kaupai, tuo greičiau atliekos susikompostuoja. Vartant kaupus svarbiausia, kad apatinis kaupų sluoksnis patektų į viršų, o viršutinis – į apatinį sluoksnį. Perkasti kompostuojamą masę, esant neigiamai oro temperatūrai, nerekomenduojama, nes šaltis stabdo medžiagų irimą, todėl žiemos metu kaupai nevartomi, o pavasarį kaupų vartymas vėl pratęsiamas.

Kompostavimo technika aikštelėje nebus laikoma nuolatos, o bus atvežama su tralu periodiškai, kaupai vidutiniškai turėtų būti perverčiami (vartomi) vieną kartą per mėnesį

Komposto sijojimas, brandinimas ir laikymas

Po paskutinio perversimo, prieš gaunant galutinį produktą, kompostas išsijojamas ir perkeliamas į komposto brandinimo zoną. Pagaminto komposto persijojimui atskiriant stambesnes frakcijas, bus naudojamas italų gamybos mechanizmas sijotuvas – būgninis rėtis Pezolato L3000 OM. Komposto sijojimo metu išrūšiuojamos dar nesusikompostavusios stambios atliekos, kurios grąžinamos į komposto paruošimo zoną ir maišomos su naujomis atliekomis. Sijojimo metu atskiriamos ir atliekos, nebetinkamos tolimesniam panaudojimui. Šios atliekos (kodas 19 12 12 kitos mechaninio atliekų (įskaitant medžiagų mišinius) apdorojimo atliekos, nenurodytos 19 12 11) sukraunamos ir laikinai laikomos priėmimo zonoje ant nelaidžios vandeniui asfalto dangos arba sudedamos į atskirą konteinerį. Sukaupus pakankamą išvežimui kiekį, neviršijantį didžiausio vienu metu leidžiamo laikyti kiekio, atrūšiuotos atliekos perduodamos šių atliekų tvarkytojui.

Išsijotas kompostas kraunamas į komposto brandinimo kaupą 88 m² ploto brandinimo zonoje (žr. 1 pav.), kur kompostas stabilizuojasi. Paruošto brandinti komposto tūris sumažėja per pusę, lyginant su pradine žaliava. Komposto brandinimas užtrunka ne mažiau kaip 30 dienų. Kai komposto brandinimas vykdomas rudenį, brandinamas kaupas apdengiamas polietileno plėvele, taip kompostas apsaugomas nuo lietaus.

Paruoštas vienos partijos kompostas laikomas sukrautas viename kaupė, 75 m² ploto komposto laikymo zonoje, ant vandeniui nelaidžios asfalto dangos. Vienos serijos kompostas nemaišomas su kitos serijos kompostu.

Informacija apie kiekviename komposto kaupe stebimus procesus fiksuojama Kompostavimo proceso registracijos žurnale, registruojant šiuos duomenis:

- kompostavimui panaudotų biologiškai skaidžių atliekų kiekį tonomis, nurodant atliekų kodą ir pavadinimą;
- kompostavimo pradžią ir pabaigą;
- temperatūros stebėsenos rezultatus;
- kaupų vartymo datas;
- kompostavimo proceso trikdžius;
- komposto brandinimo pradžią ir pabaigą;
- brandinto komposto sėjimo datas.

Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo metu iš 1 t žaliųjų atliekų pagaminama 0,5 t komposto. Per metus aikštelėje apdorojama 2505,0 t biologiškai skaidžių atliekų, taigi pagaminama iki 1252,5 t komposto. Vienu metu laikomo komposto kiekis aikštelėje neviršys 460 t.

Baigus kompostavimo procesą, atliekami komposto kokybės ir užterštumo tyrimai. Tyrimus pagal sutartį vykdo akredituota Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro filialas Agrocheminių tyrimų laboratorija.

Vadovaujantis LR Aplinkos ministro 2007-01-25 įsakymu Nr.D1-57 patvirtintais "Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginiais reikalavimais" komposte bus tiriami šie parametrai: sunkiųjų metalų koncentracija, mikrobiologinis – parazitologinis užterštumas, fiziniai teršalai (stiklas, metalai, plastikas, akmenys), organinės medžiagos, sausųjų medžiagų kiekis, daigų augalų sėklų kiekis, kokybės rodikliai. Komposto tyrimai bus atliekami taikant standartizuotus tyrimų metodus.

Vadovaujantis reikalavimais, pagaminto komposto kokybės ir užterštumo rodiklių tyrimai bus atliekami 1 kartą 1 000 tonų žaliavų, apvalinant iki kito sveikojo skaičiaus. Komposto mėginius laboratoriniams tyrimams ima tyrimus atliekančios laboratorijos darbuotojai pagal šios laboratorijos patvirtintą mėginių paėmimo tvarką arba pagal laboratorijos pateiktą mėginių ėmimo tvarką, mėginius paima ir perduoda į laboratoriją paskirtas atsakingas darbuotojas.

Atlikus komposto tyrimus, priklausomai nuo gautų rezultatų, kompostas bus priskiriamas:

- tręšiamiesiems produktams vadovaujantis Reikalavimų VII skyriaus kriterijais;
- nepriskirtiems tręšiamiesiems produktams, bet tinkamiems naudoti dirvožemio savybėms gerinti ar auginimo terpėms ruošti vadovaujantis Reikalavimų VIII skyriaus kokybės rodikliais;
- atliekoms vadovaujantis Reikalavimų X skyriaus nuostatomis.

Nustačius, kad kompostas priskiriamas tręšiamiesiems produktams arba yra tinkamas naudoti dirvožemio savybėms gerinti ar augimo terpėms ruošti, jis užregistruojamas Komposto registracijos žurnale nurodant šią informaciją:

- schematiškai nurodoma konkreti komposto laikymo vieta aikštelėje;
- komposto pagaminimo data ir komposto gamybai naudotų biologiškai skaidžių atliekų rūšys;
- komposto perkėlimo į laikymo zoną data;
- komposto kiekis;
- komposto serijos numeris.

Prie laikomo komposto bus statomas oro sąlygoms atsparus ženklas, pagal kurį registracijos žurnale būtų galima rasti informaciją apie komposto sukrovimo datą ir komposto serijos numerį.

Pagamintas kompostas, kaip dirvožemio gerinimo priemonė, perduodamas vartotojams arba naudojamas kitoms reikmėms. Jeigu kompostas neatitinka tręšiamiesiems produktams nustatytų reikalavimų arba nėra tinkamas naudoti dirvožemio savybėms gerinti ar auginimo terpėms ruošti ir negali būti perdirbtas, jis tampa atlieka ir kaip atlieka bus perduodamas šias atliekas tvarkančioms įmonėms. Iki perdavimo atliekų tvarkytojams, reikalavimų neatitinkantis kompostas (atliekos kodas 19 05 03) bus laikomas rūšiuotų atliekų laikymo zonoje Nr. 9 (žr. 1 pav.).

Perduodant kompostą, kuris nepriskiriamas tręšiamiesiems produktams, bet yra tinkamas naudoti dirvožemio savybėms gerinti ar auginimo terpėms ruošti, jų naudotojams bus išduodamas pagaminto komposto kokybės pažymėjimas, kuriami nurodomi šie parametrai: atliekų, iš kurių pagamintas kompostas, rūšis;

- komposto gaminimo ir apdorojimo technologija;
- sausųjų medžiagų kiekis;
- organinių medžiagų kiekis;
- pH;
- bendrojo azoto ir bendrojo fosforo kiekis;
- organinės anglies kiekis;
- priemaišų kiekis;
- rekomendacijos naudojimui.

Atliekų laikymas

UAB PRATC žaliųjų atliekų tvarkymo aikštelės Levaniškio k. bendras plotas 4015 m², kietų dangų plotas 2573 m². Atliekų laikymo ir apdorojimo zonų išdėstymo planas pateiktas 1 pav.

Aikštelė, kurioje priimamos, laikomos ir tvarkomos atliekos, padengta nelaidžia vandeniui asfalto danga. Šioje aikštelėje įrengti paviršinių nuotekų surinkimo latakai ir grotų kamera stambesnių nešmenų sulaikymui. Paviršinių nuotekų surinkimo latakai įrengti taip, kad būtų surinktos visos ant atskirų aikštelės zonų susidarancios paviršinės nuotekos. Taip tvarkant paviršines nuotekas užtikrinama, kad jos nenutekės ant šalia esančių teritorijų, o paviršinės nuotekos nuo gretimų teritorijų nepateks į kompostavimo aikštelę. Surinktos paviršinės nuotekos kaupiamos nuotekų surinkimo rezervuare ir naudojamos kompostavimo procese, laistant kompostuojamas atliekas.

BSA kompostavimo aikštelės, kurią sudaro priėmimo, paruošimo kompostavimui, kompostavimo, komposto siojimo, brandinimo, rūšiavimo atliekų bei pagaminto komposto laikymo zonos, plotas yra apie 2330 m². Kompostavimo procesui skirtos dvi zonos, kurių kiekvienos plotas yra po 88 m². Atskirai įrengta komposto brandinimo zona, kurios plotas apie 88 m².

Priimamos žaliosios atliekos laikomos apie 830 m² ploto priėmimo zonoje, o atrinktos rūšiavimo atliekos tvarkingai sukraunamos ir laikomos apie 98 m² ploto rūšiavimo atliekoms skirtoje zonoje. Tarp atskirų zonų yra numatytas 3 m pločio pravažiavimas. Atliekų tvarkymo metu susidariusios atliekos laikomos konteineryje arba krūvose ant asfalto danga dengtos aikštelės ne ilgiau kaip 12 mėnesių ir po to perduodamos šių atliekų tvarkytojams.

Kompostavimo aikštelės šiauriniame kampe įrengta maždaug 75 m² ploto pagaminto komposto laikymo zona. Pagaminus kompostą, kompostavimui skirtas laisvas plotas gali būti naudojamas priimamoms atliekoms laikyti ir smulkinti.

Priimtos žaliosios atliekos laikomos atvirai, sukrautos į krūvas priėmimo ir kompostavimo zonose. Lapai, žalia žolė, šakos paruošimo kompostui zonoje surūšiuojamos ir kraunamos atskirai. Suskirstytos pagal rūšis kompostavimui ruošiamos atliekos sukraunamos į iki 3 m aukščio kūgio formos krūvas ir, jei reikia, prislegiamos, pvz., šiaudais, kad vėjas neišnešiotų po visą teritoriją. Ruošiant kompostą, pjuvenos ar kitos medienos drožlės prieš maišant su kitomis atliekomis, uždengiamos polietileno plėvele, apsaugant nuo lietaus bei vėjo poveikio. Stambios medienos atliekos, kurios bus smulkinamos smulkintuvu, sukraunamos taip, kad patogu būtų prie jų privažiuoti ir pakrauti į smulkintuvo bunkerį.

Tiek priimamos tvarkyti, tiek atliekų tvarkymo metu susidarancios atliekos nepasižymi specialiomis savybėmis, todėl atliekų laikymo sąlygoms specialūs reikalavimai nenustatomi ir griežtesnė, nei įprasta laikymo sąlygų kontrolė netaikoma.

Atliekų tvarkymo veiklos procesų kontrolė

Aikštelėje atliekų tvarkymo technologinį procesą kontroliuoja UAB PRATC eksploatavimo inžinierius ir ekologas bei aikštelėje dirbantis atliekų priėmėjas. Jų pareigos ir atsakomybės ribos pagal kompetenciją yra nustatytos pareigybinėse instrukcijose. Atliekų naudojimo technologinio proceso metu kontroliuojami šie parametrai:

- pristatytų į aikštelę dar neiškrautų atliekų rūšies kodas ir kiekis – kontroliuojama kiekviena atliekų siunta,

- ▶ priėmėjas priimama sprendimą ar atliekos atitinka Taršos leidimo sąlygas ir gali būti priimtos - kontroliuojama kiekviena atliekų siunta;
- ▶ tikrinami ir fiksuojami atliekų turėtojo asmens duomenys pagal pateiktą dokumentą - kontroliuojama kiekviena atliekų siunta;
- ▶ tikrinama ar atliekos neužterštos pašalinėmis medžiagomis ar daiktais - kontroliuojama kiekviena atliekų siunta;
- ▶ visi duomenys apie atliekų turėtoją ir jo pristatytas atliekas pateikiami per GPAIS informacinę sistemą - kontroliuojama kiekviena atliekų siunta;
- ▶ aikštelės priėmėjas kontroliuoja, kad nebūtų viršyti Taršos leidime nustatyti metiniai ir didžiausi vienu metu aikštelėje laikomų atliekų kiekiai - kontroliuojama kiekviena atliekų siunta;
- ▶ aikštelės priėmėjas prižiūri, kad atliekos būtų perduodamos tik atliekas tvarkančiai įmonei - kontroliuojama kiekvieną kartą perduodant atliekas iš aikštelės;
- ▶ žaliųjų atliekų rūšiavimo ir maišymo metu kontroliuojama atliekų mišinio sudėtis (turi tenkinti optimalų C:N santykį) – kontroliuojama kiekviena partija;
- ▶ periodiškai vykdoma kompostuojamos medžiagos drėgmės ir temperatūros kontrolė;
- ▶ savalaikis kaupų vartymas – kontroliuojama kiekviena partija pagal temperatūrinius parametrus;
- ▶ savalaikis kaupų laistymas - kontroliuojama kiekviena partija pagal drėgmės parametrus;
- ▶ komposto sijojimo kokybė - kontroliuojama kiekviena partija;
- ▶ komposto kokybės nustatymas - kontroliuojama kiekviena partija;
- ▶ savalaikis registracijos žurnalų pildymas;
- ▶ aikštelės priėmėjas kontroliuoja visų įrenginio inžinierinių sistemų, susijusių su technologiniu procesu, darbą (vandens ir elektros tiekimo, lauko ir vidaus apšvietimo, priešgaisrinės ir apsauginės signalizacijos) – kontrolė vykdoma periodiškai.

Kasmet, pasibaigus kalendoriniams metams, atliekų apskaitos duomenų pagrindu atliekamas objekto metinio darbo monitoringas, analizuojamas aikštelėje surinktų, sutvarkytų ar perduotų atliekų kiekis, suvartotas elektros ir kitų resursų kiekis, įvairioms institucijoms teikiamos reikalingos ataskaitos.

2.4 Objekto darbo režimas, darbuotojai

Objekte dirba 1 darbuotojas, atliekų priėmimo aikštelės darbo laikas nuo antradienio iki penktadienio – nuo 10.00 val. iki 18.30 val., šeštadienį – nuo 9.00 val. iki 14.00 val.; pietų pertrauka nuo 11.30 val. Iki 12.00 val.

2.5 Ūkinės veiklos vykdymo terminai ir eiliškumas, vykdymo trukmė

UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centro BSA aikštelėje Levaniškio k. vykdoma ūkinė veikla – biologiškai skaidžių atliekų kompostavimas aerobiniu būdu. Veiklos pobūdis ir apimtys nustatytos Taršos leidime Nr. P2-6/076/TL-P.5-10/2016 ir Aplinkos apsaugos agentūros 2021-11-16 sprendime Nr. (30.4)–A4E–13101 patikslinti Taršos leidimo Nr. P2-6/076/TL-P.5-10/2016 sąlygas, nekeičiant leidimo, derinti atnaujintą atliekų naudojimo ar šalinimo techninį reglamentą ir atnaujintą atliekų naudojimo ar šalinimo veiklos nutraukimo planą.

Analizuojamame objekte nauja ūkinė veikla ir/ar esamos išplėtimas neplanuojami. PVSV rengiamas esamai ūkinei veiklai, PVSV tikslas – nustatyti ir teisinių dokumentų nustatyta tvarka įregistruoti SAZ.

Objekto eksploatacijos laikas neribojamas.

2.6 Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo sąsaja su planavimo ir projektavimo etapais

UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centro BSA aikštelėje Levaniškio k., Pasvalio r. sav. veiklai 2004 m. buvo atliktos atrankos dėl PAV procedūros ir 2004-07-15 gauta Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerijos Panevėžio regiono aplinkos apsaugos departamento išvada Nr. N5-14389.

Analizuojamame objekte nauja ūkinė veikla ir/ar esamos išplėtimas neplanuojami.

Atrankos išvada dėl poveikio aplinkai vertinimo būtinumo pateikta 2 priede.

2.7 Planuojamos ūkinės veiklos alternatyvos

PVSV rengiamas esamai ūkinei veiklai. Kitos ūkinės veiklos technologijos ir vietos alternatyvos neplanuojamos ir neanalizuojamos.

3. PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS VIETOS ANALIZĖ

3.1 Planuojamos ūkinės veiklos vieta

Analizuojama ūkinė veikla vykdoma Pasvalio rajone, Pasvalio apylinkių seniūnijoje, Levaniškio kaime.

4 pav. Ūkinės veiklos vieta

3.1.1 Esamos ir suplanuotos gyvenamosios teritorijos

Artimiausias gyvenamasis pastatas, adresu Jurgeniškių k. 2, Joniškėlio apylinkių sen., Pasvalio r. sav. nuo analizuojamos teritorijos ribos nutolęs ~895 m pietvakarių kryptimi. Pagal patvirtintus teritorijų planavimo dokumentus (remiantis Regia.lt ir TPDRIS duomenų bazėmis) naujai suplanuotų gyvenamųjų teritorijų artimiausioje gretimybėje nėra numatyta.

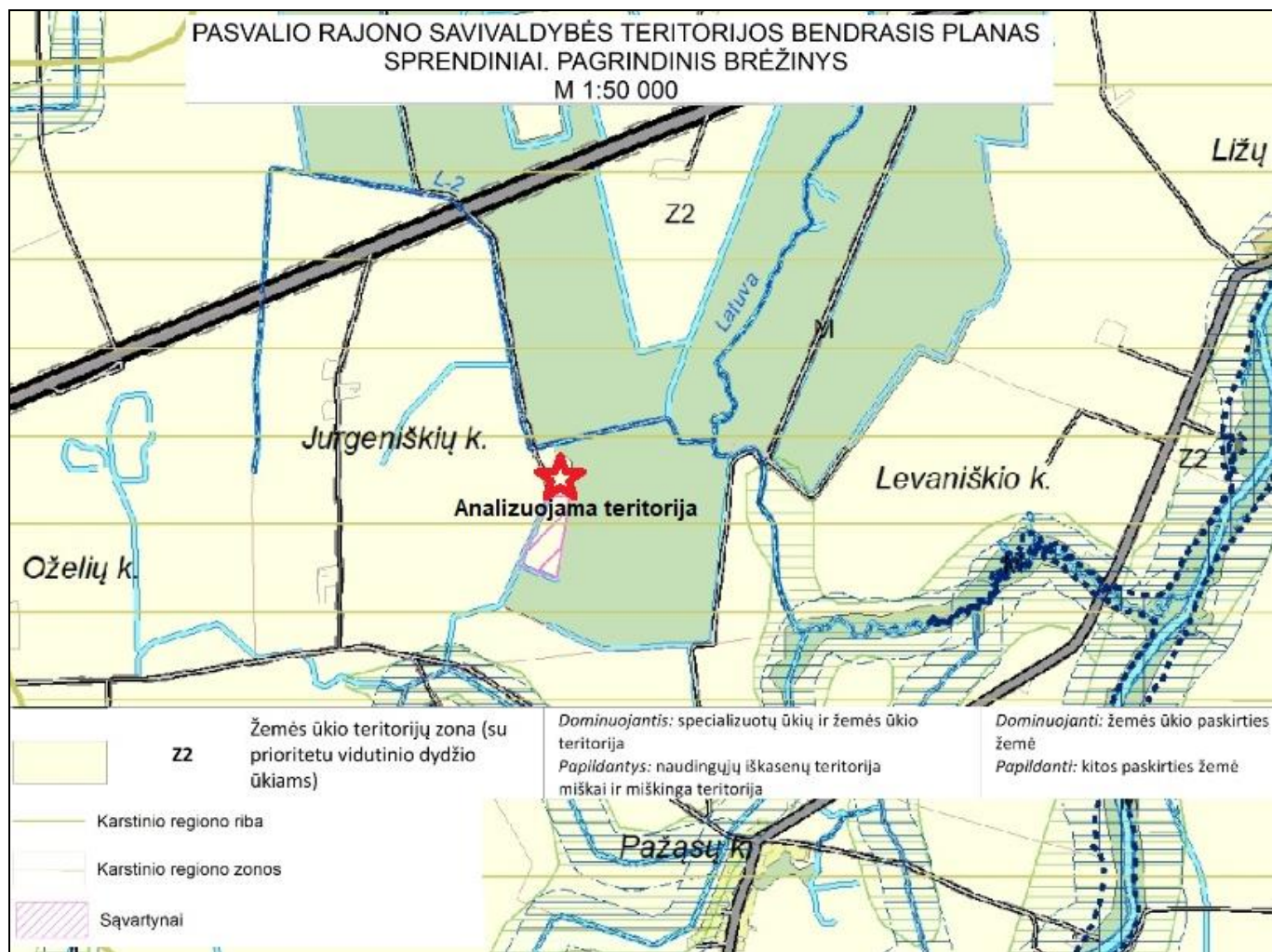
3.1.2 Svarba aplinkosaugos atžvilgiu

- ▶ **Saugomos teritorijos.** Analizuojama teritorija į nacionalinės ir europinės svarbos saugomas teritorijas nepatenka ir su jomis nesiriboja. Artimiausia nacionalinės svarbos saugoma teritorija – Lepšynės botaninis draustinis, kuris nuo analizuojamos teritorijos ribos nutolęs apie 3,9 km šiaurės vakarų kryptimi. Artimiausia europinės svarbos saugoma „Natura 2000“ teritorija – buveinių apsaugai svarbi teritorija (BAST) Lepšynės miškas (LTPAS0001), kuri nuo analizuojamos teritorijos ribos nutolusi apie 3,9 km šiaurės vakarų kryptimi.
- ▶ **Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės.** Analizuojamoje teritorijoje ir jos gretimybėje EB svarbos natūralių buveinių nėra aptinkama. Artimiausia EB svarbos natūrali buveinė (miškų buveinė 9020) nuo analizuojamos teritorijos ribos nutolusi apie 0,5 km šiaurės rytų kryptimi.
- ▶ **Miškai.** Ūkinė veikla numatoma miškingoje teritorijoje. Artimiausias į Lietuvos Respublikos miškų valstybinį kadastrą patenkantis miško plotas – Levaniškio miškas ribojasi su analizuojama teritorija.

- ▶ **Vandens telkiniai ir apsaugos zonos.** Analizuojamas objektas nepatenka į vandens telkinių apsaugos zonas ar vandens telkinių pakrančių apsaugos juostas. Artimiausias atviras vandens telkinys, remiantis LR upių, ežerų ir tvenkinių kadastru yra up. L-2, nuo analizuojamos teritorijos nutolęs 0,16 km šiaurės kryptimi.
- ▶ **Vanduo.** Analizuojamas objektas į potvynių zonas ir mineralinio vandens vandenvietes, jų apsaugos zonas, juostas ir panašiai - nepatenka. Ši biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelė patenka į mažo aktyvumo karstinę teritoriją (<20 karstinių deformacijų per 100 metų). Analizuojamas objektas taip pat nepatenka į vandens telkinių apsaugos zonas ar vandens telkinių pakrančių apsaugos juostas, todėl analizuojama veikla nepažeidžia paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų apsaugos reglamentų, patvirtintų aplinkos ministro 2001 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. 540 su pakeitimais. Artimiausia naudojama požeminio vandens vandenvietė – Meškalaukio (Pasvalio r.) gėlo vandens vandenvietė Nr. 4509 (Panevėžio apskr., Pasvalio r. sav., Joniškėlio apylinkių sen., Meškalaukio k.) nuo analizuojamos teritorijos nutolusi ~4,1 km vakarų kryptimi.

3.1.3 Žemėnauda

Remiantis Pasvalio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo (koreguojant arba keičiant kraštovaizdžio ir gamtinio karkaso sprendinius), patvirtinto 2021 m. vasario mėn. 24 d. Pasvalio rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T1-21, teritorija, kurioje savo veiklą vykdo žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelė patenka į žemės ūkio teritorijų zoną (su prioritetu vidutinio dydžio ūkiams), kurioje dominuojantis - specialiujų ūkių ir žemės ūkio teritoriją bei papildantis – naudingųjų iškasenų teritorija, miškai ir miškinga teritorija. Taip pat ši teritorija patenka į karstinio regiono zoną.

5 pav. Ištrauka iš Pasvalio rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių pagrindinio brėžinio

Analizuojamo objekto teritoriją sudaro vienas sklypas:

- ▶ Levaniškio k., Pasvalio apylinkių sen., Pasvalio r. sav., kadastrinis Nr. 6777/0004:203 Valakėlių k.v., unikalus Nr. 4400-1329-8489, pagrindinė tikslinė naudojimo paskirtis – kita, naudojimo būdas – atliekų saugojimo, rūšiavimo ir utilizavimo (sąvartynai) teritorijos. Žemės sklypo plotas yra 0,4015 ha, iš kurių

0,0220 ha – kelių plotas, 0,0081 ha – užstatyta teritorija, 0,3714 ha – kitos žemės plotas. Šio sklypo žemės nuosavybės teisės priklauso Lietuvos Respublikai, o statiniai – UAB „Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras“. Dėl šio sklypo UAB „Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centras“ yra sudaręs nuomos sutartį su Lietuvos Respublika, kuri galioja nuo 2007-12-27 iki 2057-12-22.

- Komunalinių objektų sanitarinės apsaugos zonos (0,4015 ha);
- Elektros linijų apsaugos zonos (0,016 ha);
- Vandens tiekimo ir nuotekų, paviršinių nuotekų tvarkymo infrastruktūros apsaugos zonos (0,001 ha).

3.2 Vietovės infrastruktūra

3.2.1 Išteklių naudojimas

Aikštelės gretimybėje centralizuotų geriamo vandens tiekimo ir nuotekų tinklų infrastruktūros nėra. Per metus sunaudojama apie 960 l geriamo vandens. Vandens plastikinėje taroje atsiveža (20 l per savaitę) pats darbuotojas prisipildęs iš Joniškėlio vandentiekio.

Gamybinėms reikmėms (kompostuojamų žaliųjų atliekų kaupų drėkinimui) per siurblinę tiekiamos paviršinės nuotekos, latakais surenkamos nuo kompostavimo aikštelės ir kaupiamos gelžbetoniniame rezervuare. Gamtinio vandens ištekliai nenaudojami.

Kiti gamtos ištekliai – žemė (jos paviršius ir gelmės), dirvožemis, biologinė įvairovė ūkinės veiklos metu nenaudojami.

Administracinių-buitinių patalpų apšildymui, apšvietimui ir kitoms reikmėms per metus sunaudojama 5100 kWh elektros energijos.

Aikštelėje dirbančių krautuvų ir kitų dyzeliną naudojančių įrenginių darbui sunaudojama 3,144 m³ arba 2,64 t dyzelino.

3.2.2 Nuotekų tvarkymas

Gamybinės nuotekos

UAB Panevėžio regiono atliekų tvarkymo centro aikštelėje Levaniškio k. vykdant gamybinę veiklą - priimant, išrūšiuojant, perkraunant, laikant atliekas vanduo nenaudojamas. Kompostas laistomas nuo kompostavimo aikštelės surinktomis ir rezervuare sukauptomis paviršinėmis nuotekomis, kurios per surenkamuosius latakus vėl grąžinamos į rezervuarą. Gamybinės nuotekos nesusidaro.

Buitinės nuotekos

Darbuotojų poreikiams aikštelėje yra pastatytas mobilus biotualetas, kurį pagal sutartį aptarnauja ir asenizacijos paslaugą teikia specializuota įmonė. Buitinės nuotekos nesusidaro.

Paviršinės (lietaus ir sniego tirpsmo) nuotekos

Vykdant ūkinę veiklą, susidaro paviršinės (lietaus ir tirpsmo vandens) nuotekos nuo atvirų aikštelių, dengtų kieta danga (asfalto), žaliųjų plotų ir pastatų stogų.

Vadovaujantis Biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo, anaerobinio apdorojimo aplinkosauginių reikalavimų II skyriaus nuostatomis, UAB PRATC BSA priėmimo ir tvarkymo aikštelė Levaniškių k. įrengta taip, kad ant jos nepatektų paviršinis vanduo nuo aplinkinių teritorijų, o ant kietų dangų susidariusios nuotekos nepatektų į aplinką. Aikštelėje susidariusios nuotekos nuvedamas aikštelės perimetru įrengtais latakais, apvalomos nuo stambesnių nešmenų šulinyje su grotomis (žr. 1 pav.), surenkamos į nuotekų kaupimo rezervuarą ir sunaudojamos kompostavimo procese: esant nepakankamam kritulių kiekiui, kompostuojamos atliekos laistomos papildomai per įrengtą laistymo liniją. Komposto laistymui numatyta siurblinė, kuri tiekia vandenį iš rezervuaro į požeminę laistymo liniją, prie kurios prijungiamos lankščios laistymo žarnos. Esant poreikiui rezervuaras gali būti papildomas vandeniu iš šalia įrengto šachtinio šulinio. Paviršinės nuotekos nuo kieta danga dengtos veiktavietės aikštelės į aplinką nepatenka.

Švarios paviršinės nuotekos nuo pastatų ir žaliųjų zonų natūraliai infiltruojasi į gruntą.

Metinis atliekų tvarkymo aikštelėje susidarantių paviršinių nuotekų kiekis apskaičiuotas pagal Paviršinių nuotekų tvarkymo reglamente nurodytą formulę:

$$W_f = 10 \times H_f \times ps \times F \times K, \text{ m}^3 / \text{ per metus}$$

čia:

H_f – 700 mm; (pagal Lietuvos hidrometeorologijos tarnybos prie LR Aplinkos ministerijos duomenis internetiniame tinklapyje <http://www.meteo.lt/>);

ps – paviršinio nuotėkio koeficientas (kietoms, vandeniui nelaidžioms, dangoms $ps = 0,83$, stogų dangoms $ps = 0,85$, iš dalies vandeniui laidžioms įvairiems paviršiams $ps = 0,4$, žaliesiems plotams $ps = 0,2$);

F – teritorijos plotas, ha;

K – paviršinio nuotėkio koeficientas, atsižvelgiant į tai, ar sniegas iš teritorijos pašalinamas, jei sniegas pašalinamas, $k = 0,85$, jei nešalinamas – $k = 1$.

Metinis paviršinių nuotekų kiekis nuo asfalto danga dengtos teritorijos ($F = 0,2573$ ha):

$$W_f = 10 \times 700 \times 0,83 \times 0,2573 \times 1 = 1494,91 \text{ m}^3 / \text{ per metus.}$$

Metinis paviršinių nuotekų kiekis nuo pastatų stogų, kurių bendras plotas $F = 0,0096$ ha):

$$W_f = 10 \times 750 \times 0,85 \times 0,0096 \times 1 = 61,2 \text{ m}^3 / \text{ per metus.}$$

Metinis paviršinių nuotekų kiekis, susidarantis ant žaliųjų plotų ($F = 0,1146$ ha):

$$W_f = 10 \times 700 \times 0,2 \times 0,1146 \times 1 = 160,44 \text{ m}^3 / \text{ per metus.}$$

Informacija apie aikštelėje susidarantių paviršinių nuotekų kiekius ir jų tvarkymo būdus pateikta 5 lentelėje.

5 lentelė. Susidarantių paviršinių nuotekų kiekiai ir jų tvarkymo būdai

Teritorijos tipas	Paviršinių nuotekų kiekis, m ³ / metus	Paviršinių nuotekų tvarkymo būdas
Kieta danga dengta biologiškai skaidžių atliekų priėmimo ir tvarkymo aikštelė	1494,91	latakais surenkamos į 0,02 ha ploto rezervuarą ir naudojamos kaupuose kompostuojamos masės laistymui, į aplinką nepatenka
Pastatų stogai	61,2	infiltruojasi į gruntą
Apželdinta teritorija	160,44	
Iš viso:	1716,55	

3.2.3 Atliekų susidarymas, tvarkymas

UAB PRATC BSA tvarkymo aikštelėje Levaniškių k. veiklos metu susidarys nepavojingosios atliekos, susiję su žaliųjų atliekų tvarkymu, o taip pat komunalinės atliekos, susidaranti darbuotojų ir objekto klientų buitinės veiklos metu. Informacija apie šias atliekas pateikta 6 lentelėje.

6 lentelė. Atliekos, susidaranti eksploatuojant atliekų surinkimo aikštelę

Atliekos			Atliekų susidarymo šaltinis	Metinis kiekis, t/m	Laikomas/didžiausias leidžiamas laikyti kiekis, t/m.
Kodas	Pavadinimas	Pavojingumas			
20 03 01	Mišrios komunalinės atliekos	-	darbuotojų buitinė veikla	0,2	0,10
19 05 03	Reikalavimų neatitinkantis kompostas	-	BSA kompostavimas	20,0*	20,0
19 12 12	Mechaninio atliekų rūšiavimo metu susidaranti atliekos	-	Iš BSA atrūšiuoti įvairūs neorganiniai ir organiniai netinkami kompostavimui ar kitokiam panaudojimui objektai	20,0*	20,0

* rūšiavimo metu susidaranti atliekų kiekis yra orientacinis, jis priklauso nuo į aikštelę atvežamų žaliųjų atliekų sudėties

3.2.4 Susisiekimo, privažiavimo keliai, elektros linijos

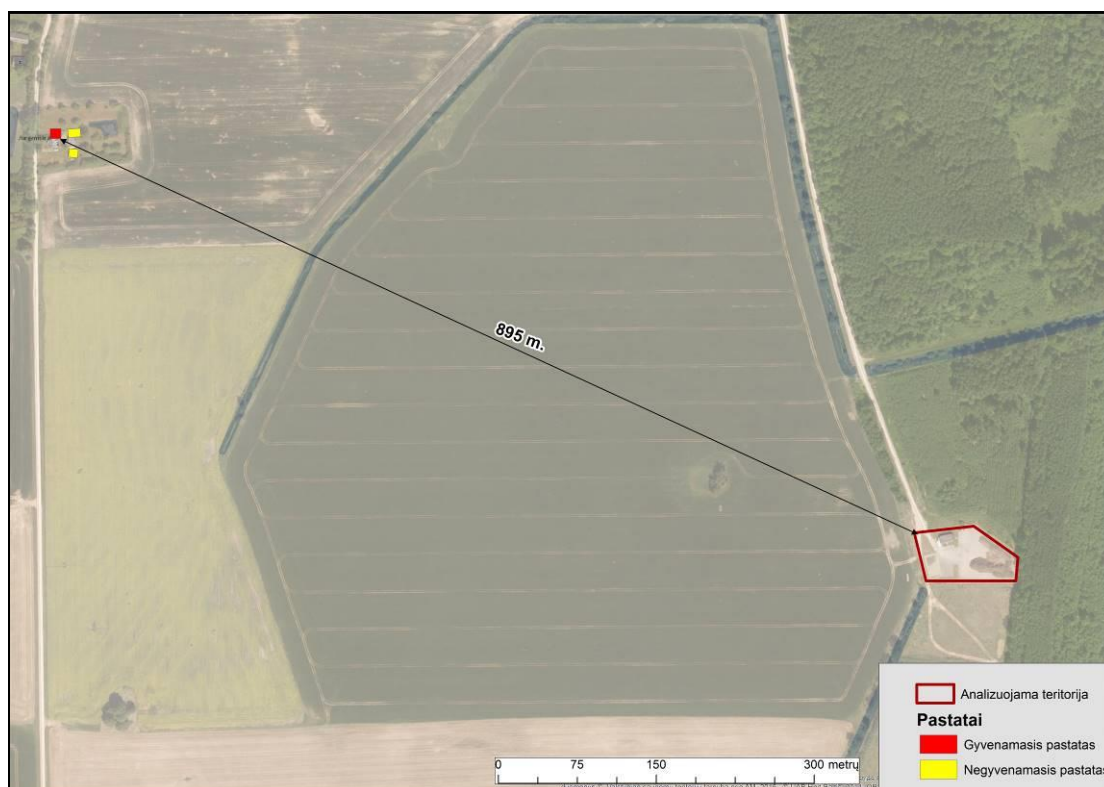
Į atliekų surinkimo aikštelę autotransportas iš Pasvalio m. ir rajono rajoninės reikšmės keliu Nr. 150 Šiauliai – Pakruojis – Pasvalys (Geležinkelio g.) ir nuo jo atsišakančiu privažiavimo keliu su žvyro danga. Įvažiavimas į aikštelę įrengtas iš privažiavimo kelio. Elektros energija objektui tiekiamą 10 kV oro linija. Centralizuotų geriamo vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo tinklų aikštelės gretimybėje nėra.

3.2.5 Analizuojamos ūkinės veiklos vietos įvertinimas atsižvelgiant į gretimybės objektus (Iš visuomenės sveikatos priežiūros įstatymo 24 str. 4 d.1)

Teritorija, kurioje vykdoma biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelė yra Pasvalio rajono savivaldybėje, Pasvalio apylinkių seniūnijoje, Levaniškio kaime, esančiame sklype, kurio Kad. Nr. 6777/0004:203. Pasvalio rajono savivaldybėje 2020 metais gyveno 22 816 gyventojai, Pasvalio apylinkių seniūnijoje 2011 metais gyveno 3 334 gyventojai, Levaniškio kaime – 10 gyventojų.

Artimiausias gyvenamasis pastatas, adresu Jurgeniškių k. 2, Joniškėlio apylinkių sen., Pasvalio r. sav. nuo analizuojamos teritorijos ribos nutolęs ~895 m pietvakarių kryptimi. Pagal patvirtintus teritorijų planavimo dokumentus (remiantis Regia.lt ir TPDRIS duomenų bazėmis) naujai suplanuotų gyvenamųjų teritorijų artimiausioje gretimybėje nėra numatyta.

Analizuojamo objekto artimiausioje gretimybėje nėra rekreacinių, kurortinių ar visuomeninės paskirties objektų.

6 pav. Artimiausi gyvenamieji pastatai

Artimiausios gydymo įstaigos:

- ▶ Joniškėlio poliklinika (Vytauto g. 1, Joniškėlis), nuo analizuojamos teritorijos ribos nutolęs apie 6,65 km vakarų kryptimi.

Artimiausios švietimo ir ugdymo institucijos:

- ▶ Pasvalio r. Joniškėlio Gabrielės Petkevičaitės-Bitės gimnazijos Meškalaukio daugiaviečių centras (Tėviškės g. 8, Meškalaukio k.), nuo analizuojamos teritorijos nutolusi apie 4,5 km vakarų kryptimi.

Analizuojamo objekto gretimybėje nėra įsikūrę jokių įmonių.

Artimiausias inžinerinis objektas – su analizuojama teritorija besiribojanti bevardė gatvelė įsijungianti į krašto kelią Nr. 150.

¹ Ūkinei veiklai, kuri susijusi su žmogaus gyvenamosios aplinkos tarša, nustatytoje ir įteisintoje sanitarinės apsaugos zonoje draudžiama statyti gyvenamosios paskirties pastatus (namus), sodo namus, viešbučių, administracines, prekybos, maitinimo, kultūros, mokslo, poilsio, gydymo, sporto ir religines paskirties pastatus, specialiosios paskirties pastatus, susijusius su apgyvendinimu, įrengti minėtų objektų patalpas kitos paskirties pastatuose, steigti rekreacines teritorijas

Artimiausi lankytiniai objektai:

- Migonių piliakalnis, nuo analizuojamos teritorijos ribos nutolęs ~4,5 km šiaurės rytų kryptimi.

Artimiausios suplanuotos gyvenamosios teritorijos:

Artimoje (2 km atstumu nuo sklypo ribos) analizuojamos ūkinės veiklos gretimybėje naujai suplanuotų gyvenamųjų teritorijų neidentifikuota.

Kitų objektų, nurodytų LR specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 53 straipsnio 1 dalyje, artimiausioje gretimybėje nenustatyta.

4. PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS VEIKSNIŲ, DARANČIŲ ĮTAKĄ VISUOMENĖS SVEIKATAI APIBŪDINIMAS IR ĮVERTINIMAS

4.1 Veiksnių nustatymas

Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metu yra įvertinamas planuojamos ūkinės veiklos objektas - esama ir/ar planuojama vykdyti ūkinė veikla, gamtinė ir gyvenamoji aplinka, kurioje bus vystoma analizuojama veikla, atliekama gyventojų populiacijos ir sveikatos būklės analizė, nusimačius planuojamos vykdyti ūkinės veiklos kryptį, apimtis ir įsivertinus gamtinę ir gyvenamąją aplinką, kurioje ji bus vykdoma, nusistatomi ir įvertinami pagrindiniai planuojamos ūkinės veiklos potencialūs rizikos veiksniai. Atlikus rizikos veiksnių kiekybinius, kokybinius ir aprašomuosius vertinimus yra nustatoma potenciali objekto sukeliama rizika sveikatai, teikiamos rekomendacijos, siūlomos priemonės. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo procesas pabaigiamas išvada dėl planuojamos ūkinės veiklos leistinumo ar neleistinumo ir rekomenduojamos sanitarinės apsaugos zonos nustatymu.

PVSV ataskaitoje yra keliami du tikslai:

- Nustatyti PŪV keliamų veiksnių galimą poveikį gretimybėje gyvenantiems/atvykstantiems žmonėms;
- Nustatyti PŪV keliamos cheminės, fizikinės, taršos kvapais atitikimą ribinėms vertėms, reglamentuotoms teisės norminiuose aktuose ir pagal gautus rezultatus rekomenduoti sanitarinės apsaugos zonos ribas.

Ataskaitoje analizuojami PŪV veiksniai, galintys turėti neigiamą poveikį visuomenės sveikatai:

- Veiksniai, kurie turi reglamentuotas ribines vertes: triukšmas, vibracija, oro tarša, tarša kvapais, dirvožemio ir vandens tarša.
- Veiksniai, kurių ribinės vertės nėra reglamentuotos: psichologiniai veiksniai, ekstremalių situacijų veiksniai.

4.2 Oro tarša

4.2.1 Teršalų poveikis sveikatai

Teršalai – medžiaga arba medžiagų mišinys, kuris dėl žmonių veiklos patenka į aplinkos orą ir, veikdamas atskirai ar su atmosferos komponentais, gali pakenkti žmonių sveikatai ir aplinkai arba turtui [1].

Ribinė aplinkos oro užterštumo vertė – mokslinėmis žiniomis pagrįsta aplinkos oro užterštumo lygio vertė, kuri nustatyta aplinkos ministro ir sveikatos apsaugos ministro siekiant išvengti kenksmingo poveikio žmonių sveikatai ir (arba) aplinkai, užkirsti jam kelią ar jį sumažinti ir kurios negalima viršyti nuo aplinkos ministro ir sveikatos apsaugos ministro nustatytos datos.

Nustatant PŪV teršalų poveikį visuomenės sveikatai buvo atliktas planuojamos veiklos taršos modeliavimas aplinkos ore įvertinus aplinkos foninį užterštumą. Tuo atveju, jeigu sumodeliuotos teršalų koncentracijos ir ribinės vertės santykis yra mažesnis už 1, daroma išvada, kad aplinkos oro kokybė yra tinkama gyvenamajai ir visuomeninei aplinkai ir kenksmingo poveikio žmonių sveikatai ir aplinkai nebus.

Teršalų, kurie dėl PŪV pateks į aplinkos orą aprašymas poveikio žmonių sveikatai aspektu pateikiamas žemiau.

Kietos dalelės

Į orą išmetamos kietosios dalelės labai skiriasi savo fizine ir chemine sudėtimi, skirtingi yra dalelių dydžiai ir jų išmetimo šaltiniai. KD_{10} dalelės (kurių aerodinaminis skersmuo ore yra mažesnis nei $10\mu m$) kelia didžiausią susirūpinimą, kadangi jos yra pakankamai mažos, kad galėtų prasiskverbti giliai į plaučius ir tokiu būdu sukelti didelę

grėsmę žmogaus sveikatai. Šiuo metu $KD_{2.5}$ dalelės laikomos sukeliančiomis dar didesnę grėsmę sveikatai. Didesnės dalelės nėra tiesiogiai įkvėpamos ir iš oro pakankamai efektyviai gali būti pašalinamos sedimentacijos būdu. Pagrindinis patekimo į organizmą kelias yra kvėpavimo takai. Dalis įkvėptų dalelių nusėda kvėpavimo takuose, o likusi dalis pašalinama su iškvėpiamu oru. Nusėdimo vieta priklauso nuo dalelių savybių (dydžio, formos, elektrinio krūvio, tankio, hidroskopiškumo) ir individo kvėpavimo trakto anatomijos bei kvėpavimo intensyvumo. Didesnės dalelės ($>10 \mu m$) nusėda kvėpavimo trakto dalyje, esančioje virš gerklų, $5-10 \mu m$ diametro dalelės – stambesniuose kvėpavimo takuose (bronchuose), $2,5-5 \mu m$ dalelės – smulkesniuose takuose (bronchiolėse). Po nusėdimo plaučiuose, didžioji dalis dalelių įvairiais mechanizmais yra pašalinamos iš organizmo. Smulkiosios dalelės gali būti pernešamos giliai į plaučius, kur jos gali sukelti uždegimą ir pabloginti žmonių, sergančių širdies ar plaučių ligomis, būklę.

Azoto oksidų poveikis žmonių sveikatai

Azoto oksidai susidaro degimo proceso metu, aukštoje temperatūroje oksiduojantis atmosferos azotui. Pagrindinis produktas yra azoto monoksidas (NO), mažesnė dalis azoto dioksido (NO_2) ir kitų azoto oksidų (NO_x). Į atmosferą patekęs NO netrukus oksiduojasi ir susidaro NO_2 . Saulės šviesoje, vykstant reakcijai tarp NO_2 ir lakiųjų organinių junginių susidaro antriniai teršalai (ozonas, formaldehidas ir kt.). Pagrindinis azoto oksidų – šaltinis yra kelių transportas, iš kur išmetama apie pusę azoto oksidų kiekio Europoje. Todėl didžiausios NO ir NO_2 koncentracijos susidaro miestuose, kur eismo intensyvumas didžiausias. Aplinkoje NO_2 egzistuoja dujinėje formoje, todėl vienintelis patekimo į žmogaus organizmą kelias yra kvėpavimo takai. NO_2 gali dirginti plaučius ir sumažinti atsparumą kvėpavimo takų infekcijoms (gripui ir pan.).

Anglies monoksido poveikis žmonių sveikatai

Anglies monoksidas (CO) yra toksinės dujos, išmetamos į atmosferą degimo procesu metu arba oksiduojantis angliavandeniliams bei kitiems organiniams junginiams. Europos miestuose beveik visas CO kiekis (90%) išmetamas iš kelių transporto priemonių, o kita dalis iš gyvenamųjų namų ir komercinių pastatų katilinių. Šis junginys atmosferoje išsilaiko iki 2 mėn., po to oksiduojasi į anglies dioksidą (CO_2). Organizme CO stabdo deguonies pernešimą kraujyje. Tai sumažina į širdį patenkančią deguonies kiekį, o tai ypač svarbu žmonių, kenčiančių nuo širdies ligų, sveikatai.

Lakieji organiniai junginiai LOJ

Pagrindinis patekimo į aplinkos orą šaltinis yra iškastinio kuro ir jo produktų deginimas. Iš dyzelinu ir benzinu varomų autotransporto priemonių nepilnai sudegus degalams į orą patenka organiniai junginiai. Plaučių alveolės yra išraizgytos tankaus kraujagyslių tinklo todėl į kvėpavimo sistemą patekę organiniai junginiai iškart keliauja į kraują. Didelis angliavandenilių kiekis neigiamai veikia kraujotaką, nervų sistemą, kraujotaką, o patekęs į akis gali sukelti jų dirginimą ir ašarojimą. Policikliniai aromatiniai angliavandeniliai gali būti vėžinių susirgimų priežastimi.

Amoniakas

Amoniakas - bespalvės, nemalonaus kvapo, gleivinę dirginančios dujos. Patekęs į aplinką amoniakas nusėda ant paviršių kaip amonio jonai, susidarę amoniakui reaguojant su SO_2 ir NO_x sudarydamas aerozolius. Dėl oro užteršimo amoniaku padidėja gyventojų sergamumas kvėpavimo sistemos ligomis. Amoniakas dirgina nosiaryklės, viršutinių kvėpavimo takų gleivinę bei akių junginę, nes jos absorbuoja šią medžiagą. Atsiranda kosulys, čiaudulys, ašarojimas, prasideda nosies, gerklų, bronchų gleivinės, akių junginės uždegimas. Didelės amoniako koncentracijos sukelia balso klosčių, gerklų ir bronchų raumenų spazmus.

4.2.2 Oro taršos šaltiniai planuojamoje teritorijoje

Pagrindiniai oro taršos šaltiniai nagrinėjamoje teritorijoje yra ir bus vidaus degimo varikliais varomos transporto priemonės, ūkio technika, periodinis šakų smulkinimas, bei kompostavimo metu generuojama tarša.

Informacija apie stacionarių oro taršos šaltinių fizinius duomenis pateikta 7lentelėje, orą teršiančių medžiagų metinės ir momentinės emisijos iš kiekvieno taršos šaltinio – 8lentelėje, stacionarių oro taršos šaltinių išsidėstymo schema – 7 pav.

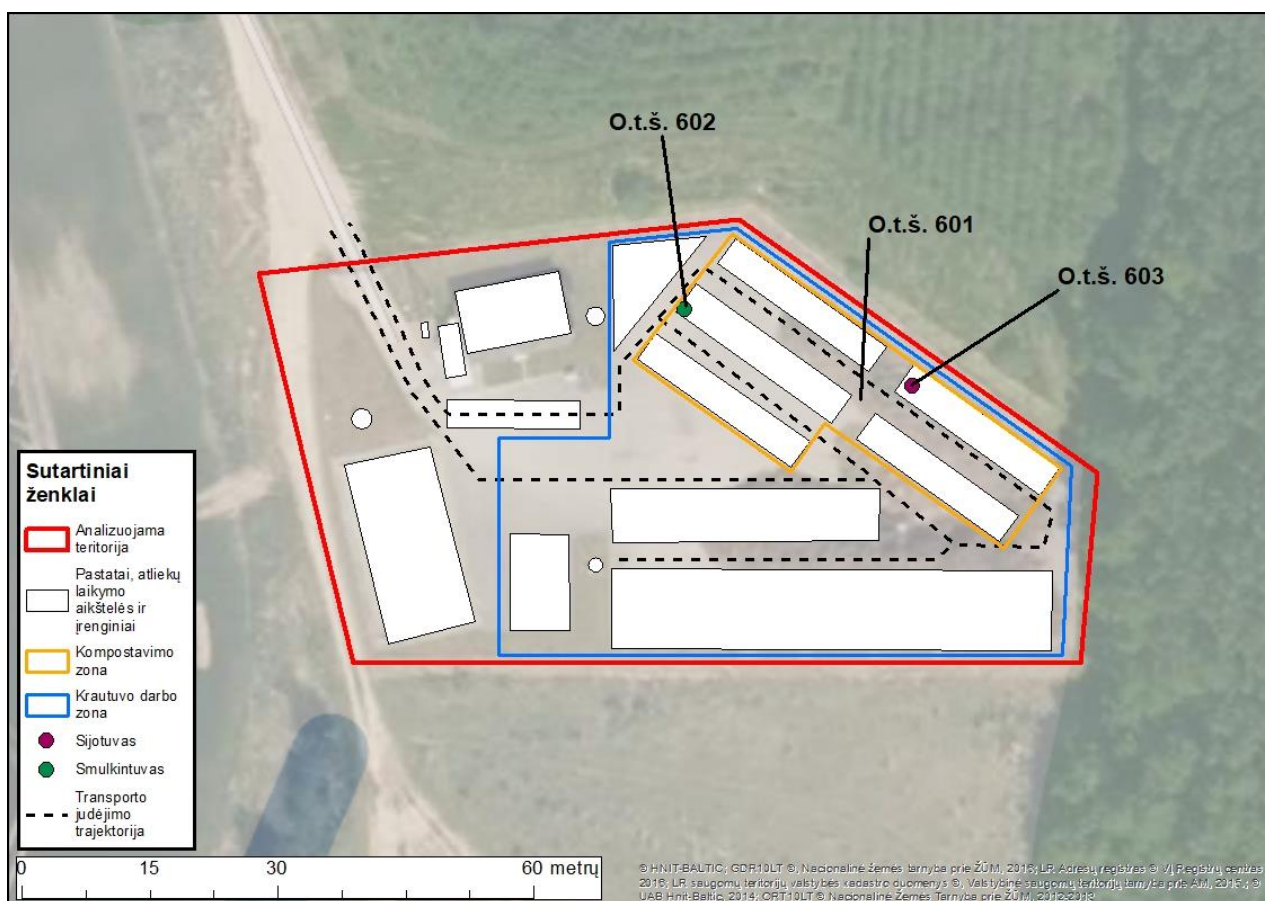
7 lentelė. Stacionariųjų oro taršos šaltinių fiziniai duomenys

Taršos šaltiniai					Išmetamųjų dujų rodikliai pavyzdžio paėmimo (matavimo) vietoje			Teršalų šmetimo trukmė, al./metus
Pavadinimas	Nr.	Koordinatės	Aukštis, m	Išmetimo angos atmenys, m	Srauto greitis, m/s	Temp., °C	Tūrio debitas, Nm^3/s	
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Kompostavimo aikštelė	601	X: 517294	Y: 6209735	3	~720 m ²	-	-	-	8760
		X: 517255	Y: 6209762						
		X: 517243	Y: 6209748						
		X: 517262	Y: 6209735						
		X: 517266	Y: 6209740						
		X: 517287	Y: 6209726						
Šakų smulkintuvas	602	X: 517249	Y: 6209754	2,5	5 x 5 x 5	-	-	-	214
Komposto sijotuvai	603	X: 517276	Y: 6209745	2,5	5 x 5 x 5	-	-	-	84

8 lentelė. Tarša į aplinkos orą iš stacionariųjų oro taršos šaltinių

Cecho ar kt. pavadinimas arba Nr.	Taršos šaltiniai		Teršalai		Tarša			Metinė /metus
	Pavadinimas	Nr.	Pavadinimas	Kodas	Vienkartinis dydis			
					vnt.	vidut.	maks.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
BSA kompostavimo aikštelė	Kompostavimo procesas	601	Amoniakas (NH ₃)	134	g/s	0,0038	0,0038	0,120
Šakų smulkintuvas	Dyzelinis variklis	602	Anglies monoksidas (CO) (B)	5917	g/s	0,0538	0,0538	0,048
			Azoto oksidai (NOx) (B)	5872	g/s	0,1064	0,1064	0,096
			Lakūs organiniai junginiai (LOJ)	308	g/s	0,0047	0,0047	0,004
			Kietosios dalelės 10 (B)	6486	g/s	0,0009	0,0009	0,001
			Kietosios dalelės 2,5 (B)	6486	g/s	0,0009	0,0009	0,001
			Kietosios dalelės 10 (C)	4281	g/s	0,044	0,044	0,025
			Kietosios dalelės 2,5 (C)	4281	g/s	0,004	0,004	0,002
Komposto sijotuvai	Dyzelinis variklis	603	Anglies monoksidas (CO) (B)	5917	g/s	0,0238	0,0238	0,021
			Azoto oksidai (NOx) (B)	5872	g/s	0,0413	0,0413	0,037
			Lakūs organiniai junginiai (LOJ)	308	g/s	0,0030	0,0030	0,003
			Kietosios dalelės 10 (B)	6486	g/s	0,0003	0,0003	0,0002
			Kietosios dalelės 2,5 (B)	6486	g/s	0,0003	0,0003	0,0002

7 pav. Oro taršos šaltinių išsidėstymo teritorijoje schema

4.2.3 Teršalų kiekio skaičiavimas

Automobilių transportas

Iš automobilių transporto išsiskiriančių teršalų kiekiai priklausys nuo planuojamos ūkinės veiklos generuojamo (pritraukiamo) automobilių eismo intensyvumo į įmonės teritoriją ir automobilių darbo pačioje teritorijoje. Iš viso transportavimo reikmėms darbo dienos metu į PŪV teritoriją atvyks 1 sunkusis transportas (kartą kas tris mėnesius) ir 10 lengvųjų transporto priemonių, maksimali vienos transporto priemonės rida nagrinėjamoje teritorijoje sudarys iki 0,3 km. Šių transporto priemonių manevravimo laikas ūkio teritorijoje bus labai trumpas, ko pasekoje ir išmetami emisijos kiekiai bus labai maži ir nereikšmingi, bei neturintys esminio poveikio oro kokybei. Emisijos kiekiai iš minėtų taršos šaltinių nėra skaičiuojami, o teršalų sklaida nėra modeliuojama.

Oro teršalų kiekiai išsiskiriantys ūkio technikos veikimo metu

UAB PRATC atliekų surinkimo aikštelėje Didžiagrąšių k. BSA kompostavimo veiklos metu dirbs, šie įrenginiai su dyzeliniais vidaus degimo varikliais:

- ▶ Šakų smulkintuvas Caravaggi Bio 900 DN, 129 kW variklio galia, darbo laikas – 214 val. per metus, iki 1 val. per d. d.;
- ▶ Komposto sijotuvus – būgninis rėtis, naudojamas komposto persijojimui atskiriant stambesnes frakcijas, 39 kW variklio galia, darbo laikas – 84 val. per metus, iki 1 val. per d. d.;
- ▶ Frontalinis krautuvas ZL 50G, 164 kW, darbo laikas – apie 500 h per metus, iki 2 val. per d. d..

Aplinkos oro taršos skaičiavimas atliekamas pagal metodiką EMEP/EEA emission inventory guidebook 2019 (įrašyta į aplinkos ministro 1999 m. gruodžio 13 d. įsakymu Nr.395 patvirtintą „Į atmosferą išmetamo teršalų kiekio apskaičiavimo metodikų sąrašą“, 2005 m. liepos 15 d. įsakymo Nr.D1-378 redakcija). 1.A.4 Non road mobile machinery 2019. Skaičiavimai atliekami pagal metodikoje pateikiamą apibendrintą skaičiavimo algoritmą Tier 3, paremtą teršalų kiekio apskaičiavimu atsižvelgiant į technikos variklių galią, standartą, bei darbo laiką.

Skaičiuojama pagal formulę:

$$E=N*h*P*EF$$

- ▶ E – momentinė emisija, g/s;
- ▶ N – įrenginių skaičius, vnt.;
- ▶ h – mechanizmų darbo laikas paroje, val.;
- ▶ P – variklio galia, kW;
- ▶ EF – bazinis emisijos faktorius atskiram teršalui, g/kWh.

9 lentelė. Emisijos faktoriai EF

Taršos šaltinis	Kuro tipas	Technikos variklio standartas	Galia, kW	CO, g/kWh	NOx, g/kWh	LOJ, g/kWh	KD, g/kWh
Krautuvas ZL 50G	Dyzelis	EURO III B	164	1,5	1,8	0,13	0,025
Smulkintuvas Caravaggi Bio 900 DN	Dyzelis	EURO III B	129	1,5	2,97	0,13	0,025
Sijotuvus Pezzolato L3000 OM	Dyzelis	EURO III B	39	2,2	3,81	0,28	0,025

10 lentelė. Išmetami momentiniai teršalų kiekiai į aplinkos orą

Taršos šaltinis	CO, g/s	NOx, g/s	LOJ, g/s	KD, g/s
Krautuvas ZL 50G	0,0683	0,0820	0,0059	0,0011
Smulkintuvas Caravaggi Bio 900 DN	0,0538	0,1064	0,0047	0,0009
Sijotuvus Pezzolato L3000 OM	0,0238	0,0413	0,0030	0,0003

11 lentelė. Išmetami metiniai teršalų kiekiai į aplinkos orą

Taršos šaltinis	CO, t/metus	NOx, t/metus	LOJ, t/metus	KD, t/metus
Krautuvas ZL 50G	0,123	0,148	0,011	0,002
Smulkintuvas Caravaggi Bio 900 DN	0,048	0,096	0,004	0,001

Sijotuvus Pezzolato L3000 OM	0,021	0,037	0,003	0,0002
Viso	0,192	0,281	0,018	0,0032

Oro teršalų kiekiai išsiskiriantys BSA kompostavimo metu

Žaliųjų atliekų kompostavimo, komposto brandinimo metu susidarančių teršalų kiekio apskaičiavimui naudota Europos aplinkos agentūros į atmosferą išmetamų teršalų apskaitos metodika (angl. EMEP/EEA air pollutant emission inventory guidebook, 2019, Part B, chapter 5 Waste, 5.B.2 Biologic tretment of waste – Composting).

Skaičiavimai atlikti pagal metodikoje pateikiamą apibendrintą skaičiavimo algoritmą Tier 2, paremtą išmetamų teršalų kiekio apskaičiavimu pagal kompostuojamų atliekų metinį kiekį. Planuojamas maksimalus metinis BSA atliekų kiekis – 2505 t.

Skaičiuojama pagal formulę:

$$E=A*EF*(1-AR)$$

- E – emisija, g/metus;
- A – apdorojamų atliekų kiekis tonomis;
- EF – bazinis emisijos faktorius teršalui, kg/t;
- AR – emisijos mažinimo priemonių efektyvumas – 0,80 (50 proc.² + 60 proc.³);

12 lentelė. Emisijos faktoriai EF

Taršos šaltinis	NH ₃ , kg/t
Kompostavimas	0,24

13 lentelė. Išmetami momentiniai ir metiniai teršalų kiekiai į aplinkos orą

Taršos šaltinis	NH ₃ , g/s	NH ₃ , t/m
Kompostavimas	0,0038	0,120

Oro teršalų kiekiai išsiskiriantys šakų smulkinimo metu

Aplinkos oro taršos skaičiavimas atliekamas pagal Kanados nacionalinę išmetamų teršalų skaičiavimo metodiką⁴, paremtą teršalų kiekio apskaičiavimu atsižvelgiant į apdorojamos medžiagos kiekį. Per metus planuojama susmulkinti iki 905 tonų „žaliųjų atliekų“.

Šakų smulkintuvas dirbs apie 214 val. per metus, iki 1 val. per darbo dieną, laikotarpyje nuo 10⁰⁰ val. iki 18³⁰ val., dirbant 5 dienas per savaitę.

Skaičiuojama pagal formulę:

$$E=A*EF*(1-AR)$$

- E – emisija, g;
- A – apdorojamų atliekų kiekis tonomis;
- EF – bazinis emisijos faktorius atskiram teršalui, kg/t;
- AR – emisijos mažinimo priemonės efektyvumas – 0,85 (85 proc.⁵);

² Kompostavimo metu paviršiuje susiformuoja mažai laidūs natūrali pluta, kuri sumažina amoniako išsiskyrimą į aplinkos orą apie 50-60 procentų. Guidance document for preventing and abating ammonia emissions from agricultural sources 2014 (Gothenburg protocol).

³ Optimalus anglies ir azoto santykio palaikymas kompostavimo metu emisiją sumažina 60 procentų (NH₃ dynamics in composting; <https://edepot.wur.nl/7587>).

⁴ <https://www.canada.ca/en/environment-climate-change/services/national-pollutant-release-inventory/report/tools-calculating-emissions/wood-products-operations.html>

⁵ Šakų smulkinimas vyksta įrenginio viduje, taigi procesas yra dalinai uždengtas, kurio dėka emisijos sumažinamos 85 procentais. Susmulkintos šakos pašalinamos per išmetimo angą, kuri nukreipta į žemę, siekiant sumažinti į orą pakylančių dalelių kiekį (EMEP 2.A.5.a Quarrying and mining of minerals other than coal 2019).

14 lentelė. Emisijos faktoriai EF

Taršos šaltinis	KD ₁₀ , kg/t	KD _{2,5} , kg/t
Smulkinimas	0,091	0,008

15 lentelė. Išmetami momentiniai ir metiniai teršalų kiekiai į aplinkos orą

Taršos šaltinis	KD ₁₀ , g/s	KD ₁₀ , t/m	KD _{2,5} , g/s	KD _{2,5} , t/m
Smulkinimas	0,044	0,034	0,004	0,003

Oro teršalų kiekiai išsiskiriantys komposto sijojimo metu

Susiformavusio komposto parametrai yra panašūs į dirvožemio, kuris lauko sąlygomis turi savo drėgmės koeficientą. Apdorojant drėgną žaliavą paprastai netaikoma jokia taršos mažinimo priemonė, nes žaliavos drėgnumui esant daugiau nei 1,3 %, išmetamų teršalų (kietųjų dalelių) kiekis būna gerokai sumažėjęs nuo 78 iki 96 procentų⁶. Šiuo konkrečiu atveju, apdorojamos medžiagos drėgnumas lauko sąlygomis sudarys apie 30 %, t.y. ~23 karto daugiau nei 1,3 % žaliavos drėgnumas, todėl žaliavos nudulkėjimas nenumatomas.

Įvertinus visus kriterijus daroma išvada, kad atliekant susiformavusio komposto sijojimo darbus tarša kietosiomis dalelėmis nebus generuojama.

4.2.4 Aplinkos oro užterštumo prognozė

Oro tarša įvertinta matematiniu modeliu „ISC - AERMOD-View“. AERMOD modelis skirtas pramoninių ir kitų tipų šaltinių ar jų kompleksų išmetamų teršalų sklaidai aplinkoje skaičiuoti. Vadovaujantis Aplinkos apsaugos agentūros direktoriaus 2008 m. gruodžio 9 d. Nr. AV – 200 įsakymu „Dėl ūkinės veiklos poveikiui aplinkos orui vertinti teršalų sklaidos skaičiavimo modelių pasirinkimo rekomendacijų patvirtinimo“ LR Aplinkos ministerija AERMOD įvardina kaip vieną iš modelių, kurie gali būti naudojami atliekant strateginį bei išsamų poveikio aplinkai bei sveikatos vertinimus.

Siekiant užtikrinti maksimalų modelio rezultatų tikslumą, į jį suvesti analizuojamai teritorijai būdingi parametrai:

➤ Sklaidos koeficientas (Urbanizuota/kaimiška)

Šis koeficientas modeliui nurodo, kokie šilumos kiekiai yra išmetami nagrinėjamoje teritorijoje;

➤ Rezultatų vidurkinimo laiko intervalas

Atliekant teršalų sklaidos modeliavimą nagrinėjamo objektui parinkti vidurkinimo laiko intervalai, atitinkantys konkrečiam teršalui taikomos ribinės vertės vidurkinimo laiko intervalai;

➤ Taršos šaltinių nepastovumo koeficientai

Šie koeficientai nurodo, ar teršalas yra išmetamas pastoviai ar periodiškai;

➤ Meteorologiniai duomenys

Atliekant teršalų sklaidos matematinį modeliavimą konkrečiu atveju naudojamas arčiausiai nagrinėjamos teritorijos esančios hidrometeorologijos stoties, penkių metų meteorologinių duomenų paketas. Šiuo atveju naudoti Biržų hidrometeorologijos stoties duomenys (Sutarties pažyma pateikiama ataskaitos prieduose);

➤ Receptorių tinklas

Receptorių tinklas reikalingas sumodeliuoti sklaidą ir suskaičiuoti koncentracijų vertes iš anksto numatytose teritorijose tam tikrame aukštyje. Šiuo atveju teršalai modeliuojami 1,5 m aukštyje, o tarpai tarp receptorių 50 metrų. Naudota LKS 94 koordinatų sistema;

➤ Procentiliai

Siekiant išvengti statistiškai nepatikimų koncentracijų „išsišokimų“, galinčių iškraipyti bendrą vaizdą, modelyje naudojami procentiliai. Šiuo atveju naudoti procentiliai:

- Azoto dioksidas (NO₂) – (1 val.) 99,8 procentilis;
- Kietosios dalelės (KD₁₀) – (24 val.) 90,4 procentilis;

⁶ EMEP 2.A.5.a Quarrying and mining of minerals other than coal 2019

- Lakūs organiniai junginiai (LOJ) ir amoniakas (NH₃) – (1 val. koncentracijos perskaičiavimui į 0,5 val.) 98,5 procentilis.

➤ Foninė koncentracija

Foninė teršalų koncentracija aplinkos ore nustatyta vadovaujantis AAA raštu, t.y. santykinai švarių aplinkos oro teršalų vidutinių metinių koncentracijų vertėmis, pateiktomis, AAA internetiniame tinklalapyje (žiūr. 16 lentelė). Raštas pridodamas dokumento priede;

16 lentelė. Foninė koncentracija. Šaltinis: <http://aaa.lrv.lt>

Regionas	Teršalo pavadinimas ir koncentracija, µg/m ³					
	Benzenas (kaip LOJ)	KD ₁₀	KD _{2,5}	NO ₂	CO	O ₃
Panevėžio	0,91	10,3	7,2	4,5	190	46,2

➤ Konversijos faktoriai

Vadovaujantis dėl aplinkos apsaugos agentūros direktoriaus 2008m. Liepos 10 d. įsakymo Nr. A-112 „Dėl foninio aplinkos oro užterštumo duomenų naudojimo ūkinės veiklos poveikiui aplinkos orui įvertinti rekomendacijų patvirtinimo“, „Tuose teršalų sklaidos skaičiavimo modeliuose, kuriais tiesiogiai negalima apskaičiuoti KD₁₀ ir KD_{2,5} koncentracijos aplinkos ore, turi būti naudojamas koeficientas 0,7 kietųjų dalelių koncentracijos perskaičiavimui į KD₁₀ koncentraciją ir koeficientas 0,5 – KD₁₀ koncentracijos perskaičiavimui į KD_{2,5} koncentraciją“ (2012 m sausio 26 d. Nr. AV-15, Vilnius pakeitimas);

Azoto dioksido NO₂ koncentracija aplinkos ore sumodeliuota naudojant Aermod View programinės įrangos OLM (ozone limiting method) metodo cheminės oksidacijos reakcijų simuliacija, naudojant išmetamų NO_x emisijų kiekių ir ozono koncentracijos aplinkos ore įvesties duomenis.

Reglamentuojamos ribinės vertės ir modeliavimo rezultatai

Apskaičiuotos oro teršalų pažemio koncentracijos lygintos su ribinėmis aplinkos oro užterštumo vertėmis (RV), patvirtintomis 2001 m. gruodžio 11 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ir sveikatos apsaugos ministrų įsakymu Nr. 591/640 „Dėl aplinkos oro užterštumo normų nustatymo“ (Žin., 2010, Nr.82-4364) (žiūr. 17 lentelėje).

17 lentelė. Teršalų ribinės vertės nustatytos žmonių sveikatos apsaugai

Teršalo pavadinimas	Periodas	Ribinė vertė
Azoto dioksidas (NO ₂)	1 valandos	200 µg/m ³
	kalendorinių metų	40 µg/m ³
Kietos dalelės (KD ₁₀)	paros	50 µg/m ³
	kalendorinių metų	40 µg/m ³
Kietos dalelės (KD _{2,5})	kalendorinių metų	20 µg/m ³
Lakūs organiniai junginiai (LOJ)	0,5 val.	1000 µg/m ³
Anglies monoksidas (CO)	8 valandų	10000 µg/m ³
Amoniakas (NH ₃)	0,5 val.	200 µg/m ³
	paros	40 µg/m ³

Planuojamo objekto išmetamų teršalų sklaidos modeliavimo pažemio sluoksnyje rezultatai pateikiami 18 lentelėje. Oro taršos sklaidos žemėlapiai pateikti ataskaitos prieduose.

18 lentelė. Teršalų pažemio koncentracijų skaičiavimo rezultatų analizė

Medžiagos pavadinimas	Ribinė vertė, µg/m ³		Maksimali pažeminė koncentracija	Maksimali pažeminė koncentracija
			µg/m ³	RV dalimis
Be fono				
Azoto dioksidas (NO ₂)	200	valandos	108,0	0,54
	40	metų	10,9	0,27
Kietos dalelės (KD ₁₀)	50	paros	4,6	0,09
	40	metų	1,5	0,04
Kietos dalelės (KD _{2,5})	20	metų	0,42	0,02
Angliavandeniliai (LOJ)	1000	pusės valandos	18,0	0,02
Anglies monoksidas (CO)	10000	8 valandų	618,5	0,06
Amoniakas (NH ₃)	200	pusės valandos	31,3	0,16
	40	paros	31,8	0,80

Medžiagos pavadinimas	Ribinė vertė, $\mu\text{g}/\text{m}^3$		Maksimali pažeminė koncentracija	Maksimali pažeminė koncentracija
			$\mu\text{g}/\text{m}^3$	RV dalimis
Be fono				
Su fonu				
Azoto dioksidas (NO_2)	200	valandos	112,5	0,56
	40	metų	15,4	0,39
Kietos dalelės (KD_{10})	50	paros	14,0	0,28
	40	metų	11,8	0,30
Kietos dalelės ($\text{KD}_{2,5}$)	20	metų	7,62	0,38
Angliavandeniai (LOJ)	1000	pusės valandos	18,9	0,02
Anglies monoksidas (CO)	10000	8 valandų	808,5	0,08

Modeliavimas parodė, kad esant blogiausiomis meteorologinėmis sąlygomis maksimalios teršalų koncentracijos neviršytų nustatytų ribinių verčių.

Išvada

- Atliktas teršalų sklaidos modeliavimas ir rezultatų analizė parodė, kad dėl planuojamos ūkinės veiklos labiausiai gali padidėti azoto dioksido koncentracija aplinkos ore, iki 0,54 RV (1 val.) ir iki 0,27 RV (metų), amoniako – iki 0,16 RV (0,5 val.) ir iki 0,80 RV (paros). PŪV tarša kitais teršalais bus menka (iki <0,09 RV);
- Vertinant kartu su fonine oro tarša, KD_{10} (24 val.) koncentracija aplinkos ore gali pasiekti iki 0,28 RV, KD_{10} (metų) koncentracija – iki 0,30 RV, $\text{KD}_{2,5}$ (metų) koncentracija – iki 0,38 RV, NO_2 koncentracija aplinkos ore – iki 0,56 RV (valandos) ir iki 0,39 RV (metų). Poveikis kitų PŪV generuojamų teršalų (LOJ ir CO) koncentracija aplinkoje vertinant net ir su fonine tarša bus ženkliai mažesnis (0,02 – 0,08 RV);
- Leistinos teršalų koncentracijos ore ribinės vertės vertinant tiek be foninės tiek su fonine tarša nebus viršijamos;
- Sumodeliuotos teršalų koncentracijos ir ribinės vertės santykis yra mažesnis už 1, todėl daroma išvada, kad aplinkos oro kokybė yra tinkama gyvenamajai ir visuomeninei aplinkai ir kenksmingo poveikio žmonių sveikatai ir aplinkai nebus.

4.3 Vandens, dirvožemio tarša

Vykdam atliekų surinkimo ir tvarkymo veiklą UAB PRATC aikštelėje Levaniškio k., taikomos šios organizacinės ir ilgalaiškės poveikio vandens ir dirvožemio kokybei rizikos prevencijos priemonės:

- visa ūkinei veiklai naudojama aikštelės teritorija padengta kieta, nelaidžia vandeniui danga, apsaugančia nuo teršalų nutekėjimo į gruntą ir gretimas teritorijas;
- veiklavietėje įrengti paviršinių nuotekų surinkimo latakai ir grotų kamera stambesnių nešmenų sulaikymui. Paviršinių nuotekų surinkimo latakai įrengti taip, kad būtų surinktos visos ant atskirų aikštelės zonų susidaranti paviršinės nuotekos. Taip tvarkant paviršines nuotekas užtikrinama, kad jos nenutekėtų ant šalia esančių teritorijų, o paviršinės nuotekos nuo gretimų teritorijų nepateks į kompostavimo aikštelę. Surinktos paviršinės nuotekos kaupiamos nuotekų surinkimo rezervuare ir naudojamos kompostavimo procese, laistant kompostuojamas atliekas;
- visa objekto teritorija nuolat prižiūrima, tvarkoma ir šluojama, surenkamos šiukšlės, žiemos metu pagal poreikį valomas sniegas.

Išvada

- Aikštelėje vykdomos ūkinės veiklos poveikis vandens ir dirvožemio užterštumui nėra reikšmingas.

4.4 Atliekos

Detalesnė informacija apie susidarančių atliekų tvarkymą pateikta skyriuje „Atliekos“.

4.5 Kvapai

Kvapas – lakios cheminės medžiagos, kurias galime pajusti uoslės organais. Kvapai gali būti malonūs ir nemalonūs. Žmogų nuolat supa įvairiausi kvapai. Jie turi įtakos nuotakai, darbingumui, organizmo gyvybinei veiklai. Be to, kvapai padeda pažinti aplinką. Manoma, kad jautrumas kvapams yra individuali kiekvieno žmogaus organizmo savybė, kuri nuolatos kinta. Kvapų emisija paprastai vertinama kaip nepageidaujama arba nemaloni iki tokio laipsnio, kai ji pradeda negatyviai veikti aplinką. Ne visada kvapai tiesiogiai kenksmingi žmonių sveikatai, nes žmonės dažnai kvapus užuodžia ir tada, kai cheminių junginių koncentracija ore dar labai maža. Paprastai tik reikšmingos cheminių junginių koncentracijos, žymiai aukštesnės nei jautrumas kvapams, yra pavojingos žmonių sveikatai.

Lietuvoje kvapas reglamentuojamas Lietuvos higienos normoje HN 121:2010 „Kvapo koncentracijos ribinė vertė gyvenamosios aplinkos ore“ (Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. spalio 4 d. įsakymas Nr. V – 885). Didžiausia leidžiama kvapo koncentracijos ribinė vertė gyvenamosios aplinkos ore yra 8 europiniai kvapo vienetai (8 OUE/m³). Patalpų ore kvapas reglamentuojamas pagal cheminių medžiagų kvapo slenkstį, nurodomą higienos normoje HN 35:2007 „Didžiausia leidžiama cheminių medžiagų (teršalų) koncentracija gyvenamosios ir visuomeninės paskirties pastatų patalpų ore“. Cheminės medžiagos kvapo slenkščio vertė – pati mažiausia cheminės medžiagos koncentracija, kuriai esant 50 % kvapo vertintojų (ekspertų), vadovaudamiesi dinaminės olfaktometrijos metodu, nustatyta LST EN 13725:2004/AC:2006 „Oro kokybė. Kvapo stiprumo nustatymas dinamine olfaktometrija“, pajunta kvapą. Cheminių medžiagų kvapo slenkščio vertė prilyginama vienam Europos kvapo vienetai (1 OUE/m³).

Remiantis laboratoriniais tyrimais kvapus pagal intensyvumą galima suskirstyti (Kvapų valdymo metodinės rekomendacijos, VGTU, 2012):

- 1 OUE/m³ yra kvapo nustatymo riba (kvapo slenkščio vertė);
- 5 OUE/m³ yra silpnas kvapas;
- 10 OUE/m³ yra ryškus kvapas.

Taršos kvapais šaltiniai

UAB PRATC atliekų surinkimo ir tvarkymo aikštelėje Biržų k. priimamos iš gyventojų ir įmonių kompostuojamos biologiškai skaidžios želdinių priežiūros žaliosios atliekos, neužterštas cheminėmis medžiagomis – velėna, žolės, smulkios medžių ir krūmų šakelės, lapai, šaknys, neužterštos cheminėmis medžiagomis medienos apdorojimo atliekos – smulkios medienos atraižos, pjuvens, drožlės, žievėmedžių, krūmų lapai ir šakos, žolė, sodo ir daržo žaliosios atliekos. Aikštelėje nepriimami ir netvarkomi šalutiniai gyvūniniai produktai, maisto atliekos, susidarančios viešojo maitinimo įstaigose bei namų ūkiuose, gamybinės kilmės biologiškai skaidžios atliekos, nuotekų dumblas.

Objekte įrengtoje kompostavimo aikštelėje taikomas kompostavimo aerobiniu būdu kaupuose metodas su natūralia aeracija ir periodiniu kaupų perkrovimu. Fermentuojantis atliekomis, dėl mikroorganizmų veiklos į aplinką gali išsiskirti nemalonus kvapo dujos – amoniakas.

Kvapų emisijos žaliųjų atliekų kompostavimo metu rodiklis nurodytas nurodytas Jungtinės Karalystės aplinkos departamento parengtame kompostavimo ir kvapų kontrolės gerosios praktikos ir reguliavimo vadove. Kvapų emisijos faktorius žaliųjų atliekų kompostavimo metu parenkamas pagal minėto vadovo 1 lentelės duomenis (undisturbed green waste mixed with straw) ir lygus vidutiniškai 52,5 OU/m²/s. Bendras žaliųjų atliekų aikštelių kompostavimo plotas bus 176 m² ir kvapų emisija žaliųjų atliekų kompostavimo metu sieks 176 m² x 52,5 OU/m²/s = 9240 OU/s.

Kvapų sklaidos iš kompostavimo zonos prevencijai, objekte taikomos šios technologinės kompostavimo procesą gerinančios priemonės:

- kompostuojamos atliekos smulkinamos šakų smulkintuvu iki ne didesnių kaip 10,0 cm skersmens dalių, taip pagreitinamas biodegradacijos procesas;
- ruošiant kompostą, kompostuojamos masės sudėts parenkama taip, kad būtų išlaikomas nuo 25:1 iki 35:1 anglies ir azoto santykis;

- ▶ sukrautuose kaupuose sudaromos mikroorganizmams palankios drėgmės ir šilumos sąlygos, viso proceso metu periodiškai kontroliuojama temperatūra ir drėgmė;
- ▶ kaupai reguliariai permaišomi/perkasami, taip užtikrinamas oro papildymas ir tolygus pasikirstymas visame kaupo tūryje.

Kvapų sklaidos žemėlapis pateiktas ataskaitos prieduose.

Išvada

- ▶ Atliktas blogiausio scenarijaus kvapo taršos modeliavimas parodė, jog maksimali koncentracija aplinkos ore siektų 5,5 kvapo vienetų prie kompostavimo kaupų. Pagal HN 121:2010 „Kvapo koncentracijos ribinė vertė gyvenamosios aplinkos ore“, 8 kvapo vienetai artimiausioje gyvenamojoje aplinkoje bei už analizuojamos teritorijos ribų nebus viršijama. Nuo 2024 metų įsigaliosianti griežtesnė ribinė vertė – 5 kvapo vienetai gyvenamojoje aplinkoje bei už analizuojamos teritorijos ribų taip pat nebus viršijama.
- ▶ Ūkinės veiklos sąlygojamų kvapų poveikis artimiausiems gyventojams yra nereikšmingas ir siektų iki 0,04 OU/m³, t.y. 0,008 RV.

4.6 Triukšmas

Triukšmo poveikis sveikatai

Garso suvokimas

Žmonės su normalia klausa gali suvokti garsus tam tikrame dažnių diapazone, priklausomai nuo garso intensyvumo. Žmogaus ausis paprastai gali girdėti dažnius nuo 20 iki 20 000 Hz ir mūsų ausys yra ypač priderintos prie dažnių tarp 1000 ir 6000 Hz. Garsas, kurio dažnis žemiau 250 Hz paprastai apibūdinamas kaip žemo dažnio garsas; o žemiau 20 Hz, vadinamas infragarsu ir nėra girdimas žmonėms. Garsas, kurio dažnis virš 1000 Hz yra laikomas aukšto dažnio garsu, o garsas kurio dažnis virš 20 000 Hz (žinoma kaip ultragarsu) nėra girdimas žmogaus ausies. Garsai, kurių dažnis mažesnis turi būti garsesni siekiant, kad žmogus juos išgirstų. Pavyzdžiui, vidutinis klausos slenkstis 7 – 8 Hz, yra 100 dB, 20 Hz yra 80 dB, o esant 200 Hz yra 14 dB.

Garso sklidimas

Garsas mažėja (arba sušvelnėja), kai garso bangos aplinkoje tolsta nuo šaltinio. Pagrindiniai veiksniai, kurie turi įtakos garso sklidimui aplinkoje – aplinkos reljefas, kliūtys, atmosferinis slopinimas (absorbicija). Atmosferinis slopinimas yra įtakojamas tokių faktorių, kaip oro temperatūra, drėgmė, slėgis, vėjo greitis ir kryptis. Žemesnio dažnio garsai yra mažiau slopinami atmosferos veiksnių nei aukštesnio dažnio garsai. Kieta žemės danga (pvz: asfaltas arba vanduo) yra linkus atspindėti daugiau garso, o porėtas žemės paviršius atvirkščiai – šiek tiek sugerti garsą.

Fizinės ar aplinkos veiksniai įtakoja, kaip garso lygiai tam tikrose vietose yra suvokiami. Tai apima tokius veiksnius, kaip – pozicija ir atstumas nuo garso šaltinio. Garso lygis paprastai mažėja atstumui didėjant. Garsas pavėjui nuo šaltinio yra didesnis nei prieš vėją. Fono triukšmo lygis skiriasi priklausomai nuo vietos, paros laiko ir sezono, ir paprastai yra mažesnės nakties metu ir kaimo vietovėse.

Triukšmas ir sveikata

Mokslininkai nustatė tris triukšmo poveikio žmonių sveikatai kategorijas:

- ▶ subjektyvus poveikis, pavyzdžiui, susierzinimas;
- ▶ sutrikimai – miego, bendravimo, koncentracijos ir kt.;
- ▶ fiziologiniai poveikiai – nerimas, klausos praradimas ir spengimas ausyse.

Šie reiškiniai dažnai yra tarpusavyje susiję, pavyzdžiui, sutrikus bendravimui ar miegui, individui gali kilti susierzinimas, arba atvirkščiai. Susierzinimas nuo triukšmo apima platų žmogaus reakcijų spektrą. Žmonės gali tapti irzlūs, nes iš tikrųjų triukšmas trukdo veiklai arba miegui, arba jis yra tiesiog suvokiamas. Nors susierzinimas daugiau

gali būti apibūdinamas kaip silpnas dirginimas, tačiau jis gali reikšti reikšmingą gyvenimo kokybės blogėjimą. Pagal PSO apibrėžimą tai yra sveikatos – bendros fizinės ir psichinės gerovės blogėjimas.

Remiantis moksliniais tyrimais, ilgalaikiai vidutiniai dienos triukšmo lygiai, susiję su padidėjusiu susierzinimu yra nuo 50 iki 55 dBA aplinkoje ir 35 dBA patalpose (matuojant Leq). Mažiausi vidutiniai nakties aplinkos triukšmo lygiai, susiję su miego pokyčiais ar miego sutrikimais yra tarp 30-40 dBA (išmatuotas kaip Lnakties, aplinkos). Aplinkos triukšmas retai pasiekia lygį, kad sukeltų klausos praradimą ar sumažėjusį klausos jautrumą, šie reiškiniai pasitaiko kai ilgalaikio triukšmo lygiai viršija 85 dBA, ar trumpalaikis triukšmas yra ≥ 120 dBA.

Vis daugėja įrodymų susijusių su aplinkos triukšmo nedidele rizika hipertenzijos, širdies ir kraujagyslių ligoms. Šie įrodymai yra iš Europos bendrijos triukšmo tyrimų, kurie buvo orientuoti į orlaivių ir eismo triukšmą. Mokslininkai nenustatė šio poveikio slenksčio arba dozės. Laboratoriniai tyrimai užfiksavo trumpalaikius kraujospūdžio ir streso hormonų pokyčius dėl triukšmo poveikio, tačiau šie tyrimai neįrodė, jog šie fiziologiniai pokyčiai išlieka kai triukšmas nuslopsta.

Analizuojamoje teritorijoje, šiuo metu jau vykdoma PRATC biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo veikla. Sklypas šiuo metu įrengtas su visa veiklai reikalinga infrastruktūra. Toliau eksploatuojant objektą jokių naujų triukšmo šaltinių neatsiras todėl yra vertinama tik esama akustinė situacija.

Veiklos triukšmo šaltiniai yra/ bus lengvosios bei sunkiosios transporto priemonės, jų srautas į teritoriją, atliekų krovos darbai, žaliųjų atliekų apdorojimo ir paruošimo įrenginiai (mobilus šakų smulkintuvas, mobilus sijotuvus būgninis rėtis). Triukšmo vertinimo metu buvo priimta, kad ūkinė veikla per parą (09:30-18:30) sugeneruoja iki 10 lengvųjų ir 1 vnt. sunkiojo autotransporto priemonių srautą (realiu scenarijumi į teritoriją atvyksta/išvyksta 1 sunkiasvorė transporto priemonė per 3 mėn.). Veiklos teritorijoje krovos darbai (krovos darbų zonomis, žr. 8 pav.) vykdomi rankiniu būdu ir frontalinio krautuvo pagalba (frontalinis krautuvas kompostavimo aikštelėje ir rūšiavimo atliekų zonoje dirba 160 val. per metus ir iki 1 val. per d. d.). Vadovaujantis „Noise Navigator™ Sound Level Database“ dokumentu buvo priimta, jog blogiausiu scenarijumi krovos darbų skleidžiamas triukšmo lygis ties krovos darbų zonomis sieks 91 dB(A).

Ūkinė veikla yra ir bus vykdoma nuo 9.30 iki 18.30 valandos.

19 lentelė. Esami triukšmo šaltiniai

Triukšmo šaltinio pavadinimas	Šaltinių skaičius, srautas per parą	Skleidžiamo triukšmo dydis	Triukšmo šaltinio vieta	Darbo laikas
Lengvasis transportas	10 aut.	-	Išorėje (lengvojo transporto judėjimo trajektorija)	9.30-18.30 val.
Sunkiojo transporto srautas (šiukšliavežiai)	1 sunk./ 3 mėn.		Išorėje (sunkiojo transporto judėjimo trajektorija)	9.30-18.30 val.
Frontalinis krautuvas (modelis ZL50G)	1 vnt.	91 dB(A) ⁷	Išorės aplinkoje (kompostavimo aikštelėje ir rūšiavimo atliekų zonoje)	9.30-18.30 val. ⁸
Krovos darbai	-	91 dB(A) ⁹	Išorės aplinkoje (krovos darbų zonomis)	9.30-18.30 val.
Mobilus šakų smulkintuvas	1 vnt.	99 dB(A) ¹⁰ (1 m atstumu)	Išorės aplinkoje 1,5 m aukštyje (BSA paruošimo kompostavimui aikštelė)	9.30-18.30 val. ¹¹
Mobilus sijotuvus būgninis rėtis	1 vnt.	70 dB(A) ¹² (1 m atstumu)	Išorės aplinkoje 1,5 m aukštyje (BSA kompostavimo aikštelėje)	9.30-18.30 val. ¹³

⁷ Triukšmo lygis priimtas vadovaujantis „Noise Navigator™ Sound Level Database“ dokumentu.

⁸ Krautuvas kompostavimo aikštelėje dirba 160 val. per metus iki 1 val. per d. d.

⁹ Priimtas triukšmo lygis vadovaujantis „Noise Navigator™ Sound Level Database“ dokumentu. Vertinimo metu priimtas kaip plotinis triukšmo šaltinis.

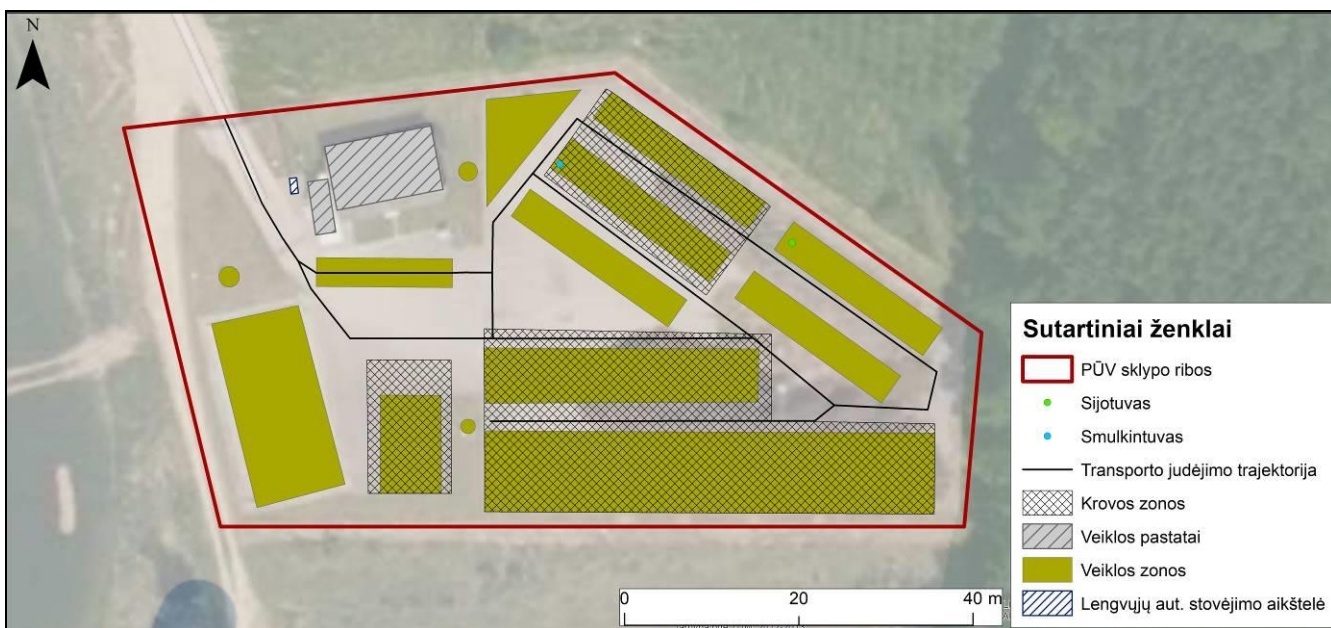
¹⁰ Triukšmo lygis priimtas vadovaujantis „Noise Navigator™ Sound Level Database“ dokumentu.

¹¹ Darbo laikas – 100 val. per metus, iki 1 val. per d. d.

¹² Triukšmo lygis priimtas pagal analogišką įrenginį „Roto-Sieve“, nuoroda: <https://www.aquanederland.nl/wp-content/uploads/sites/69/2019/12/Roto-Sieve-Brochure-A4-english.pdf>

¹³ Darbo laikas – 100 val. per metus, iki 1 val. per d. d.

8 pav. Situacijos schema

4.6.1 Triukšmo prevencija

Veikla taiko šias akustinės taršos poveikį aplinkai mažinančios priemones:

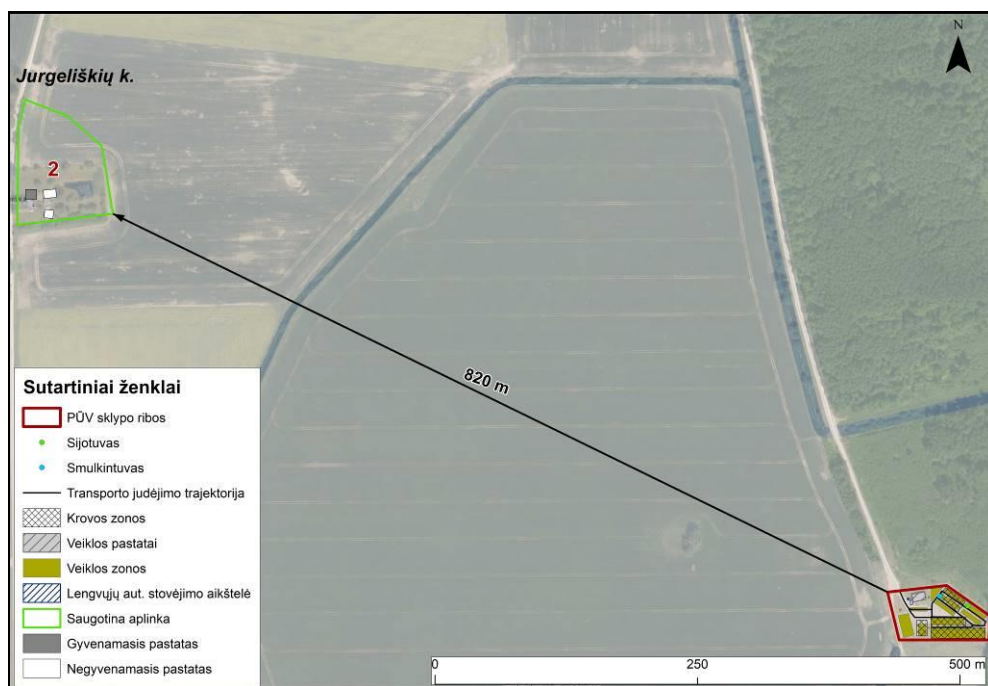
- Veikla yra ir bus vykdoma tik dienos metu darbo dienomis, nuo 09.30 iki 18.30 val.;

4.6.2 Foniniai triukšmo šaltiniai

Viešai prieinamose duomenų bazėse informacijos apie gretimybėje esančius pramoninius objektus ir stacionarius triukšmo šaltinius nėra, todėl jie nėra analizuojami.

4.6.3 Gyvenamoji aplinka

Artimiausia saugotina (gyvenamoji) aplinka nuo PŪV sklypo ribos yra nutolusi ~820 m atstumu į šiaurės vakarus (Jurgeliškių k. 2), žr. 9 pav.

9 pav. Artimiausia saugotina aplinka

4.6.4 Vertinimo metodas

Esamos ūkinės veiklos triukšmas vertinamas pagal Ldienos triukšmo rodiklius kadangi kitu paros metu PŪV nebus vykdoma. Atliktas esamas transporto infrastruktūrų keliamo triukšmo vertinimas ir esamas suminis kitų triukšmo šaltinių (ne transporto infrastruktūrų) situacijos modeliavimas.

Foniniai triukšmo šaltiniai nagrinėjamos veiklos gretimybėje nėra nustatyti.

20 lentelė. Susiję teisiniai dokumentai

Dokumentas	Sąlygos, rekomendacijos
Lietuvos Respublikos Triukšmo valdymo įstatymas, 2004 m. spalio 26 d. Nr. IX-2499, (žin., 2004, Nr. 164-5971).	Triukšmo ribinis dydis – Ldienos, Lvakaro arba Lnakties rodiklio vidutinis dydis, kurį viršijus triukšmo šaltinio valdytojas privalo imtis priemonių skleidžiamam triukšmui šalinti ir (ar) mažinti.
2002 m. birželio 25 d. Europos Parlamento ir Komisijos direktyva 2002/49/EB dėl aplinkos triukšmo įvertinimo ir valdymo.	II priedas. Triukšmo rodiklių įvertinimo metodika. Kelių transporto triukšmas: Prancūzijos nacionalinė skaičiavimo metodika „NMPB-Routes-96 (SETRA-CERTU-LCPC-CSTB), nurodyta „Arrêté du 5 mai 1995 relatif au bruit des infrastructures routières, Journal Officiel du 10 mai 1995, Article 6“ ir Prancūzijos standartas „XPS 31-133“. Pramoninis triukšmas: ISO 9613-2: „Akustika. Atvirame ore sklindančio garso slopinimas. 2 dalis. Bendroji skaičiavimo metodika“. Aukščiau paminėtas metodikas taip pat rekomenduoja Lietuvos higienos normos HN 33:2011 dokumentas.
Lietuvos higienos norma HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“, patvirtinta Lietuvos Respublikos sveikatos ministro 2011 birželio 13 d. įsakymu Nr. V-604	Ši higienos norma nustato triukšmo šaltinių skleidžiamo triukšmo ribinius dydžius gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje ir taikoma vertinant triukšmo poveikį visuomenės sveikatai.

21 lentelė. Foninių triukšmo šaltinių eismo duomenys

Objekto pavadinimas	Paros laikas, val.	Ekvivalentinis garso slėgio lygis (LAeqT), dBA	Maksimalus garso slėgio lygis (LAFmax), dBA
Gyvenamųjų pastatų (namų) gyvenamosios patalpos, visuomeninės paskirties pastatų miegamieji kambariai, stacionariųjų asmens sveikatos priežiūros įstaigų palatos	7-19	45	55
	19-22	40	50
	22-7	35	45
Gyvenamųjų pastatų (namų) ir visuomeninės paskirties pastatų (išskyrus maitinimo ir kultūros paskirties pastatus) aplinkoje, išskyrus transporto sukeliama triukšmo	7-19	55	60
	19-22	50	55
	22-7	45	50
Gyvenamųjų pastatų (namų) ir visuomeninės paskirties pastatų (išskyrus maitinimo ir kultūros paskirties pastatus) aplinkoje veikiamoje transporto sukeliama triukšmo	7-19	65	70
	19-22	60	65
	22-7	55	60

Triukšmo skaičiavimai atlikti kompiuterine programa CADNA A 4.0. taikant 21 lentelėje nurodytus metodus. Skaičiavimuose įvertintas pastatų aukštingumas, reljefas, meteorologinės sąlygos ir vietovės triukšmo absorbcinės savybės. Sumodeliuoti triukšmo rodikliai: Ldienos (12 val.) metu kadangi kitu paros metu PŪV nėra ir nebus vykdoma.

Vertinti scenarijai:

- esama transporto infrastruktūrų keliamą akustinę situaciją;
- esama suminė kitų triukšmo (išskyrus transporto infrastruktūrą) keliamą akustinę situaciją.

Planuojama, jog toliau vykdant ūkinę veiklą jokių naujų triukšmo šaltinių neatsiras, todėl vertinama tik esama akustinė situacija.

4.6.5 Akustinės situacijos įvertinimas

Transporto infrastruktūrų keliamas triukšmas, esama akustinė situacija. Atliktas išsamus triukšmo modeliavimas parodė, jog transporto infrastruktūrų keliamas triukšmo lygis ties PŪV atžvilgiu arčiausiai esančia saugotina (gyvenamąja) aplinka atitinka HN 33:2011 nustatytas ribines vertes „Gyvenamųjų pastatų (namų) ir visuomeninės paskirties pastatų (išskyrus maitinimo ir kultūros paskirties pastatus) aplinkoje veikiamoje transporto sukeliama triukšmo“ (žr. 22 lentelė). Nustatyta, jog triukšmo lygis ties Jurgeliškių k. 2 saugotina aplinka dienos metu nesieks 35 dB(A).

Detalus (dienos) esamos akustinės situacijos triukšmo sklaidos žemėlapis pateiktas 10 paveiksle.

22 lentelė. Esami triukšmo lygiai ties artimiausiomis saugotiniomis aplinkomis nuo transporto infrastruktūrų keliamo triukšmo

Namo adresas	Skaičiavimo vieta	Skaičiavimo aukštis	Ldiena
Juregliškių k. 2	Sklypo riba	1,5 m	<35
Ribinė vertė pagal HN 33:2011			65

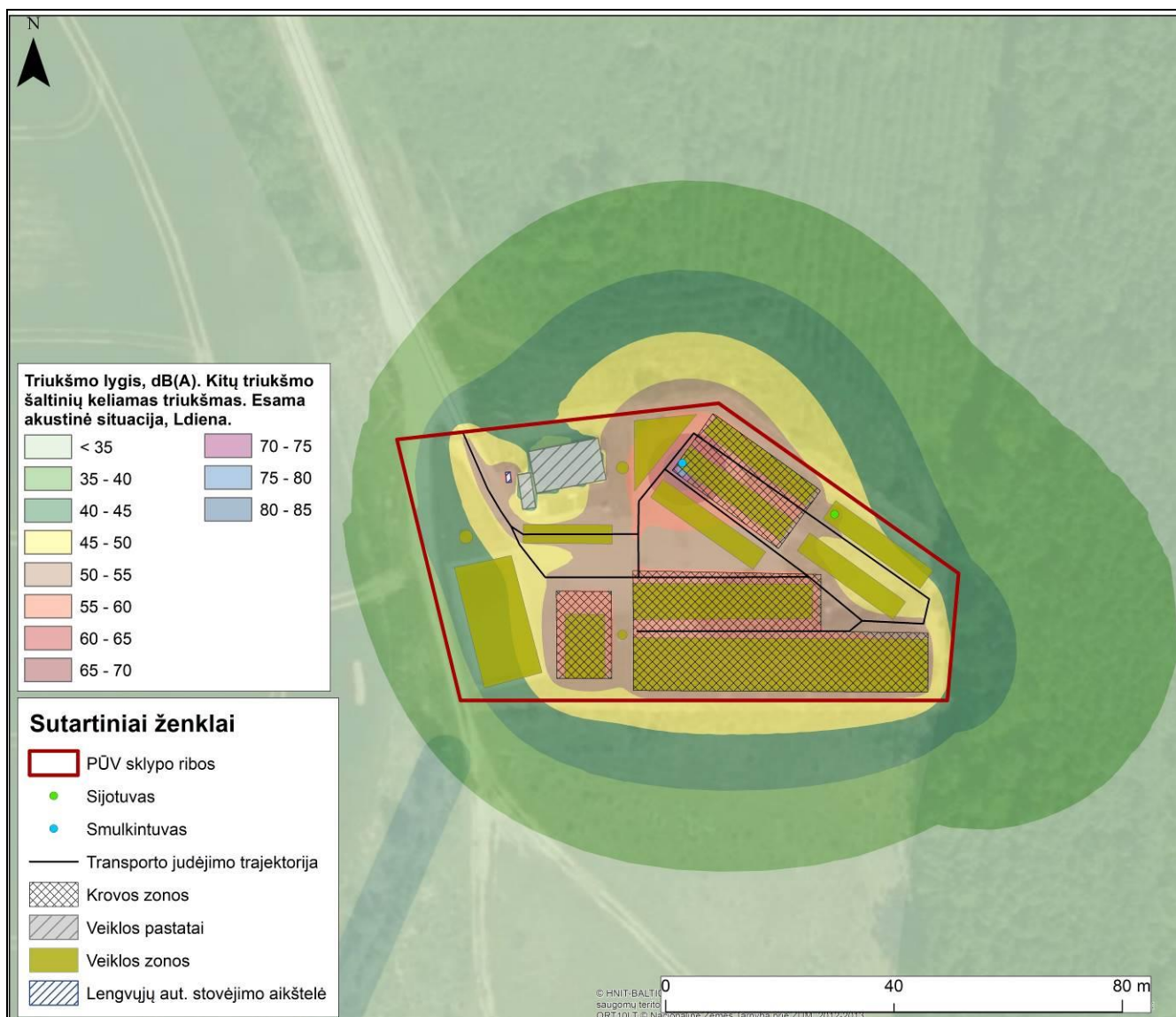
10 pav. Esamos akustinės situacijos - triukšmo sklaida, transporto infrastruktūrų keliamas triukšmas, Ldiena

Suminis kitų triukšmo šaltinių (ne transporto infrastruktūrų) keliamas triukšmas, esama ūkinės veiklos akustinė situacija. Atliktas išsamus triukšmo modeliavimas parodė, jog ūkinės veiklos triukšmo šaltinių keliamas triukšmo lygis ties PŪV atžvilgiu arčiausiai esančia saugotina (gyvenamąja) aplinka atitinka HN 33:2011 nustatytas ribines vertes „Gyvenamųjų pastatų (namų) ir visuomeninės paskirties pastatų (išskyrus maitinimo ir kultūros paskirties pastatus) aplinkoje veikiamoje transporto sukeliama triukšmo“. Triukšmo lygis nuo PŪV triukšmo šaltinių dienos metu – bus mažesnis kaip <35 dB(A).

Detalus (dienos) esamos situacijos triukšmo sklaidos žemėlapis pateiktas ataskaitos 11 paveiksle.

23 lentelė. Esami triukšmo lygiai prie artimiausių gyvenamųjų aplinkų (suminis kitų triukšmo šaltinių (ne transporto infrastruktūrų) keliamas triukšmas)

Namo adresas	Skaičiavimo vieta	Skaičiavimo aukštis	Ldiena
Juregliškių k. 2	Sklypo riba	1,5 m	<35
Ribinė vertė pagal HN 33:2011			55

11 pav. Esamos akustinės situacijos triukšmo sklaida, suminis kitų triukšmo šaltinių (ne transporto infrastruktūrų) keliamas triukšmas, Ldiena

Išvados:

- Vertinant esamą transporto infrastruktūrų keliamą akustinę situaciją nustatyta, kad ties PŪV atžvilgiu artimiausiai esančia saugotina aplinka (Jurgeliškių k. 2) triukšmo lygis atitinka ir atitiks HN 33:2011 nustatytas ribines vertes. Toliau vykdant veiklą papildomas eismo pritraukimas lyginant su esama akustine situacija neprognozuojamas, todėl triukšmo lygis ties analizuojama gyv. aplinka neviršys daugiau kaip 35 dB(A), kai tuo tarpu dienos ribinė vertė pagal HN 33:2011 siekia 65 dB(A).
- Vertinant esamą suminę kitų triukšmo šaltinių (ne transporto infrastruktūrų) keliamą akustinę situaciją nustatyta, jog triukšmo lygis atitinka HN 33:2011 nustatytas ribines vertes skirtas suminiam kitų triukšmo šaltinių (ne transporto infrastruktūrų) keliamam triukšmui įvertinti. Toliau vykdant ūkinę veiklą naujų triukšmo šaltinių atsiradimas nėra prognozuojamas, todėl triukšmo lygis ties artimiausiomis gyvenamosiomis aplinkomis ir gyv. pastatų fasadais neviršys <35 dB(A), kai tuo tarpu dienos ribinė vertė pagal HN 33:2011 siekia 55 dB(A).
- Vertinimo metu nustatyta, kad triukšmo lygių ribinės vertės pagal HN 33:2011 nėra viršijamos už nagrinėjamo sklypo ribų, todėl rekomenduojama SAZ ribas sutapatinti su sklypo ribomis.

4.7 Vibracija

Vibracija – kieto kūno pasikartojantys judesiai apie pusiausvyros padėtį. Vibracija perduodama per stovinčio, sėdinčio ar gulinčio žmogaus atramos paviršius į jo kūną. Žmogaus sveikatai pavojingos vibracijos dydžiai reglamentuojami higienos normomis HN 50:2003 [4]. Ši higienos norma nustato visą žmogaus kūną veikiančios vibracijos didžiausius leidžiamus dydžius gyvenamosiose, specialiosiose ir visuomeninėse patalpose, kuriose žmonės veikia arba gali veikti visą žmogaus kūną veikianti vibracija, ir taikoma šios vibracijos poveikiui visuomenės sveikatai vertinti.

Bendraja prasme visam kūnui perduodama vibracija sveikatai turi tokį poveikį:

- ▶ sukelia diskomforto ir nuovargio jausmą;
- ▶ kelia nerimą dėl statinio konstrukcijų pažeidimo;
- ▶ gali pabloginti matymą.

Šiuos poveikius dažniausiai sukelia tik gana stiprią vibraciją skleidžiantys įrenginiai jų operatoriams: transporto priemonės (oro, geležinkelio transporto), sunki mobili technika. Aikštelės eksploatacijos metu technologiniai procesai, galintys sukelti žmogaus sveikatai ir statiniams pavojingą vibraciją, nėra vykdomi, neigiamo vibracijos poveikio nėra.

4.8 Biologinės taršos susidarymas ir jos prevencija

Biologiniams teršalams gali būti priskiriamos įvairių organizmų dalys (žiedadulkės, sėklos, sporos), išskyros, patys organizmai (dulkių erkutės, erkės, kraujasiurbiai vabzdžiai, įvairūs augalų kenkėjai, graužikai), genetiškai modifikuoti organizmai. Specifinė biologinių teršalų grupė yra mikrobiologiniai teršalai.

Įmonės teritorija aptverta, visoje teritorijoje palaikoma tvarka. Vykdoma parazitų ir graužikų kontrolė ir naikinimas. Darbuotojai apmokyti kaip apsaugoti nuo užkrečiamų ligų, kaip tinkamai laikytis higienos reikalavimų ir biologinio saugumo protokolų.

Analizuojamo objekto eksploatacijos metu biologinės taršos susidarymas nenumatomas.

4.9 Planuojamos ūkinės veiklos pažeidžiamumo rizika dėl ekstremaliųjų įvykių, situacijų bei jų tikimybė ir jų prevencija

Atliekų surinkimo ir tvarkymo technologiniai procesai aikštelėje vykdomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos Atliekų tvarkymo įstatyme, Atliekų tvarkymo taisyklėse ir kituose su veikla susijusiuose teisės aktuose nustatyta tvarka. Saugaus darbo užtikrinimui laikomasi įrengimų eksploataavimo instrukcijų, darbuotojų saugos ir sveikatos instrukcijų reikalavimų, numatyto technologinio režimo.

Aikštelės pastatuose įrengta apsauginė ir priešgaisrinė signalizacija, o tvoroje ir vartuose – perimetrinė statinio apsauga. Tamsiu paros metu Aikštelė yra apšviečiama stacionariais lauko šviestuvais, kurie valdomi automatiškai fotorolės pagalba. Po darbo valandų aikštelė yra užrakinama ir jos apsaugą vykdo saugos tarnyba, elektros ir elektroninės įrangos atliekų bei pavojingųjų atliekų sandėliai nuolat laikomi užrakinti, kad į juos negalėtų pakliūti pašaliniai asmenys.

Veikla objekte vykdoma vadovaujantis Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2010 m. liepos 27 d. įsakymo Nr. 1-223 redakcija patvirtintomis Bendrosiomis gaisrinės saugos taisyklėmis (Žin. 2005, Nr. 26-852; Žin. 2005, Nr.), Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2010 m. gruodžio 7 d. įsakymu Nr. 1-338 patvirtintais Gaisrinės saugos pagrindiniais reikalavimais (Žin. 2010, Nr. 146-7510), taikomais tokio pobūdžio objektams. Aikštelės administraciniame pastate ir teritorijoje įrengta apsauginė ir priešgaisrinė signalizacija, yra sukomplektuotas priešgaisrinis skydas, administraciniame pastate yra priešgaisrinis 6 kg gesintuvas.

Dėl gerai išvystytos susisiekimo infrastruktūros, įmonės teritorija lengvai pasiekiami gelbėjimo tarnyboms.

Statinių pažeidžiamumo aspektu atliekų surinkimo aikštelėje ir jos gretimybėje nėra nustatytų gamtinių ir technogeninių veiksnių, galinčių sukelti riziką ūkinei veiklai. Aplinkos apsaugos agentūros prie Aplinkos ministerijos parengtų potvynių grėsmės ir rizikos žemėlapių (internetinė prieiga <https://potvyniai.aplinka.lt/map>

<http://vanduo.gamta.lt/info/potvyniai.aplinka.lt> duomenimis, teritorija ir jos gretimybės nepriskiriamos sniego tirpsmo ir liūčių potvynių grėsmės ir rizikos zonoms.

Taikant visas išvardintas priemones, nelaimingų atsitikimų ar gaisrų rizika yra minimali.

4.10 Statybos darbų poveikis, gyventojams, kaimyninėms teritorijoms

Objekte statybos darbai neplanuojami, todėl statybos darbų poveikis gyventojams ir kaimyninėms teritorijoms nenumatomas.

4.11 Profesinės rizikos veiksniai

Darbdavys privalo gerai žinoti su kokiais pavojais susiduria darbuotojai, atliekantys kasdienes darbus. Tuo tikslu visose darbo vietose būtina identifikuoti visus rizikos veiksnius, nustatyti, kokia yra tikimybė, kad darbo aplinkoje esantys rizikos veiksniai gali padaryti žalą darbuotojų sveikatai ir kokio dydžio ta žala gali būti. Norint išvengti nelaimingų atsitikimų darbe, būtina laikytis darbų saugos taisyklių, tinkamai instruktuoti darbuotojus, dirbti tik su tvarkingais įrenginiais ir įrankiais.

Pagrindiniai profesinės rizikos veiksniai yra šie:

- Fizinį veiksnį sukeliama pavojai;
- Fizikinių veiksnį sukeliama pavojai;
- Pavojai dėl ergonominių veiksnį ir mikroklimato.

Objekte yra sudarytos palankios darbo sąlygos – parinktos ir pritaikytos tinkamos kolektyvinės apsaugos priemonės bei darbuotojai aprūpinti asmeninėmis apsaugos priemonėmis. Įvertinus darbuotojų saugos ir sveikatos būklę įmonėje, taikomos kolektyvinės apsaugos priemonės:

- visa naudojama įranga turi būti tvarkinga, reguliariai prižiūrima ir tikrinama;
- naudojami įspėjamieji ženklai apie galimus pavojus ir pavojingus objektus;
- organizuojami darbuotojų mokymai ir instruktavimas dėl darbų saugos ir tinkamo elgesio darbo vietoje;
- tinkamai organizuojami darbai;
- periodiniai sveikatos patikrinimai (Asmenų, dirbančių galimos profesinės rizikos sąlygomis (kenksmingų veiksnį poveikyje ir pavojingą darbą), privalomo sveikatos tikrinimo tvarka (Žin., 2000, Nr. 47-1365).

Be kolektyvinių apsaugos priemonių darbuotojai turi naudoti asmenines apsaugos priemones ((Darbuotojų aprūpinimo asmeninėmis apsaugos priemonėmis nuostatai (Žin., 1998, Nr. 43-1188)):

- kvėpavimo takų apsaugos priemonės (respiratoriai);
- akių apsaugos priemonės (akiniai);
- klausos apsaugos priemonės (ausinės, prieštriukšminiai šalmai, prieštriukšminiai kamščiai ir pan.);
- specialūs apsauginiai darbo drabužiai ir avalynė.

Detaliau profesinės rizikos veiksniai neanalizuoti.

4.12 Psichologiniai veiksniai

Psichinė sveikata apibrėžiama, kaip jausmų, pažintinės, psichologinės būsenos, susijusios su individo nuotaika ir elgesiu, visuma.

Nustatyti veiksniai, galintys įtakoti gyventojų požiūrį į analizuojamą objektą ir galintys sukelti psichologinį teigiamą ar neigiamą poveikį:

- **Veiklos įtakojami rizikos veiksniai**, jų mastas, kvapų pajautimas, objekto matomumas, jo keliamo triukšmo girdimumas.
  - Kvapai, oro tarša ir triukšmas analizuoti kiekybiniu metodu, rizikos visuomenės sveikatai grėsmės nenumatytos.

- Vizualinis poveikis: Analizuojamas objektas savo veiklą vykdo jau eilę metų, plėtros darbai nėra numatomi. Taip pat šis objektas yra įsikūręs buvusio uždaryto sąvartyno gretimybėje. Aplinkiniai gyventojai jau yra susitaikę su faktu, kad šioje vietoje su atliekomis susijusi veikla jau buvo vykdoma. Naujų statinių bei inžinerinės infrastruktūros statyba nenumatoma, todėl šis objektas neturės reikšmingo neigiamo poveikio esamam vietovaizdžiui.

➤ Teritorijos tinkamumas veiklos vystymui

- Analizuojamo objekto teritorija nepriklauso rekreacinei zonai, joje nėra saugotinių kraštovaizdžio objektų, vandens telkinių, visuomeninės paskirties objektų.

➤ Demografiniai pokyčiai

- Analizuojamo objekto poveikis demografijos pokyčiams neprognozuojamas.

➤ Kiti, sunkiai nustatomi veiksniai.

- Tai gali būti asmeninis subjektyvus nusiteikimas, kuris yra sunkiai prognozuojamas ir dar sunkiau nustatomos jo priežastis.

Išvada

Nenustatytos objektyvios priežastys, galinčios įtakoti gyventojų psichologinį nepasitenkinimą. Daugelis vertintų ir psichologinį susierzinimą galinčių įtakoti veiksnių yra nedidelio masto.

Dėl analizuojamos veiklos vykdymo neigiamas psichologinis poveikis nenumatomas. Detaliau bus nagrinėjama po susitikimo su visuomene.

5. NEIGIAMĄ POVEIKĮ VISUOMENĖS SVEIKATAI MAŽINANČIOS PRIEMONĖS

Priemonės, neigiamam poveikiui sumažinti, pateiktos 24 lentelėje.

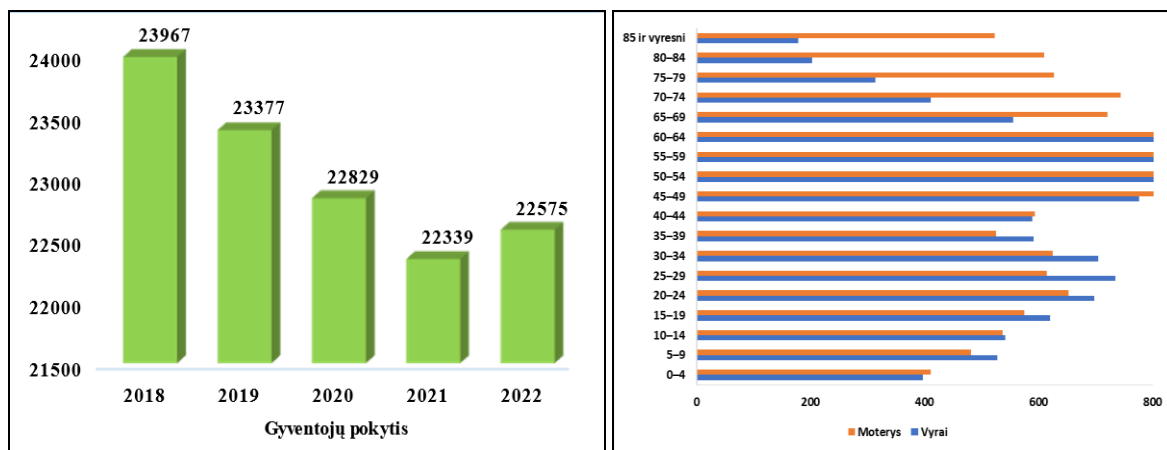
24 lentelė. Numatomos aplinkosauginės priemonės

Saugomas objektas	Numatomos priemonės
Dirvožemis, gruntinis ir paviršinis vanduo	➤ Atliekos aikštelėje saugomos atliekų sandėliavimo aikštelėje, kuri padengta kietąja danga nepralaidžia lietaus vandeniui, o paviršinės nuotekos surenkamos ir valomos.
Triukšmas	➤ Veikla vykdoma dienos laikotarpyje, kai leidžiami aukščiausi triukšmo lygiai.
Atliekos	➤ Atliekų tvarkymui naudojama technika, atitinkanti Europos sąjungos reikalavimus. ➤ Ūkinės veiklos metu susidarančios atliekos tvarkomos pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus. Atliekų kiekiai bus registruojami atliekų apskaitos informacinės sistemoje (GPAIS).

6. ESAMOS VISUOMENĖS SVEIKATOS BŪKLĖS ANALIZĖ

6.1 Gyventojų demografiniai rodikliai

Gyventojų skaičius. Pagal statistinius duomenis Pasvalio r. savivaldybėje 2022 metų pradžioje gyveno 22 575 gyventojai (12 paveikslas). Atsižvelgiant į 2018–2022 metų statistinius duomenis matome, jog Pasvalio r. savivaldybėje gyventojų skaičius sumažėjo 5,8 proc., o tuo tarpu Lietuvoje gyventojų skaičius sumažėjo 1,9 proc. 2022 m. pradžios duomenimis, 53,1 proc. Pasvalio r. savivaldybėje gyventojų buvo moterys, 46,9 proc. – vyrai.

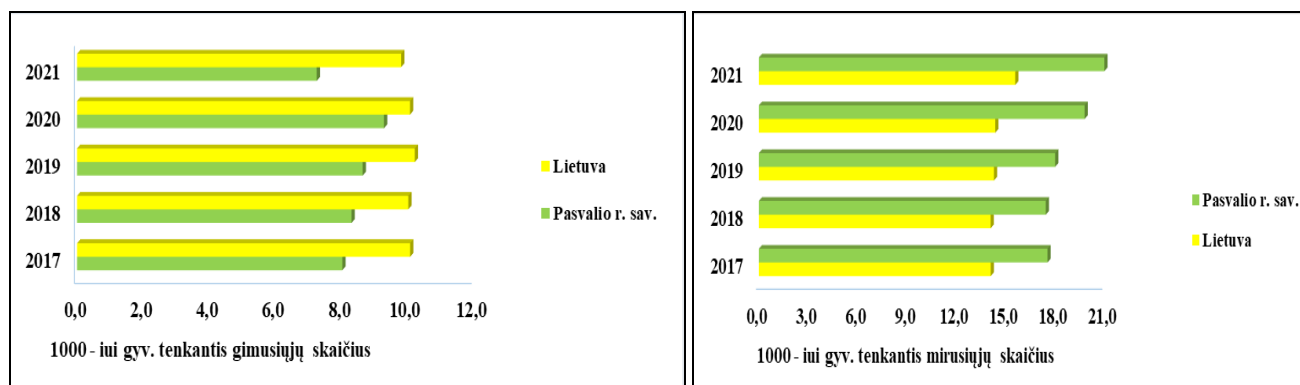

12 pav. Pasvalio r. sav. gyventojų skaičiaus pokyčiai 2018–2022 metų pradžioje; vyrų, moterų pasiskirstymas pagal amžių Pasvalio r. sav. savivaldybėje 2022 metų pradžioje

Gimstamumas. 2021 metais Pasvalio r. savivaldybėje gimė 162 naujagimiai. 1000–iui gyventojų tenkantis gimusiųjų skaičius analizuotoje savivaldybėje – 7,3 naujagimio. Lietuvoje šis rodiklis didesnis – 9,8 naujagimio/1000 gyv..

Natūrali gyventojų kaita. 2021 metais Pasvalio r. savivaldybėje natūrali gyventojų kaita buvo neigiama (–13/1000 gyv.), tai reiškia, jog rajone didesnis mirusiųjų skaičius nei gimusiųjų. Lietuvoje natūralios gyventojų kaitos tendencijos tokios pat, tačiau šis rodiklis 3,65 karto mažesnis (–4/1000gyv.).

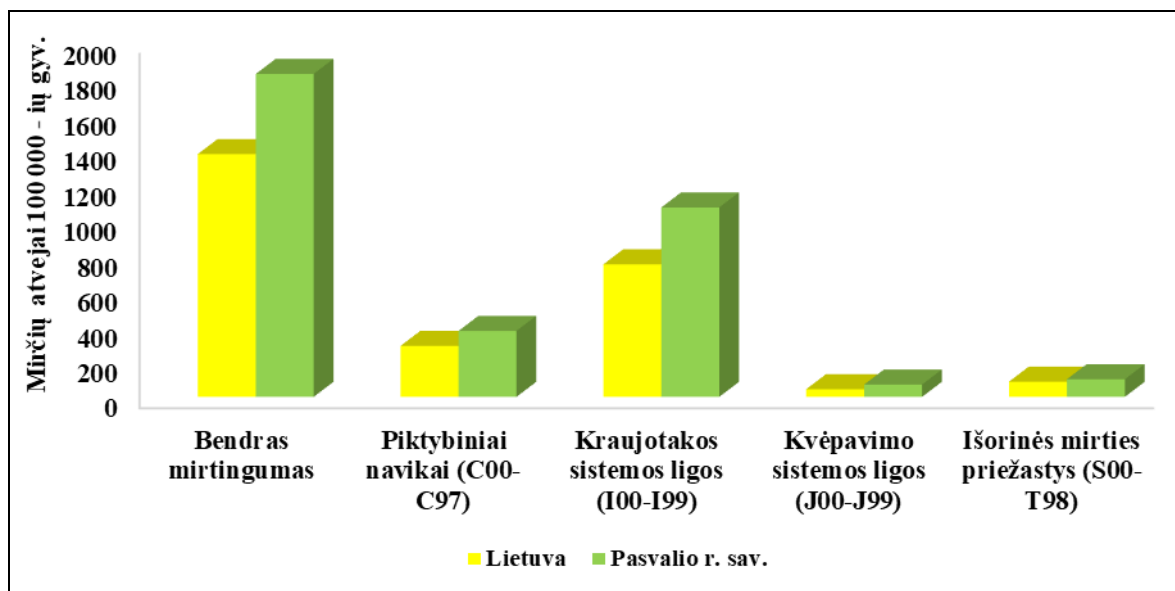
Mirtingumas. Pasvalio r. savivaldybėje 2021 metais mirė 479 asmenys. Savivaldybės mirčių skaičius 1000–iui gyventojų yra 21,4 mirtys/1000 gyv., o Lietuvoje – 15,3 mirtys/1000 gyv..

13 pav. 1000 gyventojų tenkantis gimusiųjų ir mirusiųjų skaičius Pasvalio r. savivaldybėje bei Lietuvoje

Mirties priežasčių struktūra Pasvalio r. savivaldybėje bei Lietuvoje. Pasvalio r. savivaldybėje bendras mirtingumas siekė 1 822,3 atveju/100 000 gyv., Lietuvos Respublikoje šis skaičius mažesnis ir siekė 1370,1 atvejo/100 000 gyv. 2021 metais didžiąją dalį mirties priežasčių kvalifikacijoje sudarė kraujotakos sistemos ligos (1 069,1 atvejo/100 000 gyv.), Lietuvoje situacija tokia pati, daugiausia gyventojų miršta dėl kraujotakos sistemos ligų (748 atvejai/100 000 gyv.). Antroje vietoje mirties priežasčių kvalifikacijoje buvo piktybiniai navikai (Pasvalio r. savivaldybėje – 372,3 atvejai/100 000 gyv., o Lietuvoje – 287,8 atvejai/100 000 gyv.). Rečiausiai fiksuojamos kvėpavimo sistemos ligos. Mirties priežasčių pokytis Pasvalio r. savivaldybėje ir Lietuvoje 100 000 gyventojų pateiktas 14 paveiksle.

14 pav. Mirties priežasčių pokytis Pasvalio r. sav. bei Lietuvoje tenkantis 100 000 gyventojų

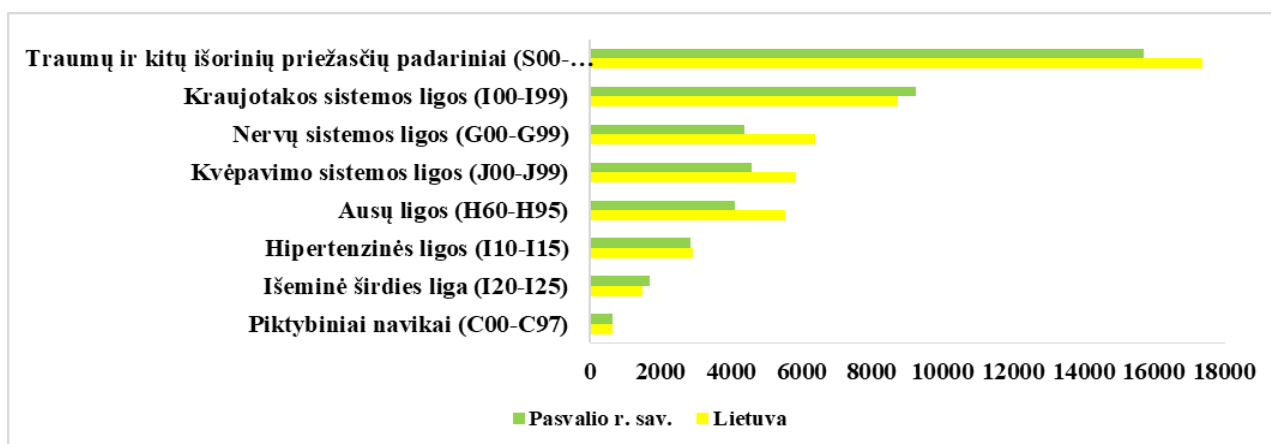
Išvada

Išanalizavus Pasvalio r. savivaldybės bei Lietuvos demografinius rodiklius, matome, jog demografinė situacija blogesnė Pasvalio r. savivaldybės nei Lietuvos Respublikos ribose.

6.2 Gyventojų sergamumo rodiklių analizė

Atlikta Pasvalio r. savivaldybės ir Lietuvos sergamumo 100 000 – ių gyventojų rodiklių analizė. Didžiausias sergamumas analizuojamojoje savivaldybėje buvo: traumų ir kitų išorinių priežasčių padariniai (15 703,6 atvejo/100 000-ių gyv.), kraujotakos sistemos ligomis (9 258,5 atvejo/100 000-ių gyv.) bei kvėpavimo sistemos ligomis (4 588,1 atvejo/100 000 gyv.). Mažiausias sergamumas savivaldybėje buvo piktybiniais navikais (656,2 atvejai/100 000-ių gyv.).

Lietuvoje sergamumo tendencijos panašios. Didžiausių skaičių sudarė: traumų ir kitų išorinių priežasčių padariniai (C00-C97) (17 397 atvejo/100 000–ių gyv.), kraujotakos sistemos ligomis (8732,8 atvejo/100 000-ių gyv.) bei nervų sistemos ligomis (6389,1 atvejo/100 000 gyv.). Mažiausias sergamumas Lietuvoje - piktybiniais navikais (C00-C97) (639,7 atvejo/100 000–iui gyv.).

15 pav. Sergamumo rodiklis 100 000–iui gyventojų Lietuvoje bei Pasvalio r. savivaldybėje 2019 metais

Išvada

- Išanalizavus Pasvalio r. savivaldybės bei bendruosius Lietuvos sergamumo rodiklius, matome, jog pagrindinės sergamumo tendencijos yra panašios, skiriasi atskirų prižasčių atvejų skaičius.

6.3 Rizikos grupių nustatymas

Populiacija — tai žmonių grupių, kurios skiriasi savo jautrumu žalingiems sveikatai veiksniams, visuma. Žmonių grupės jautrumą sveikatai darantiems įtaką veiksniams lemia keli faktoriai: amžius, lytis, esama sveikatos būklė. Atliekant poveikio visuomenės sveikatai vertinimą, išskiriama viena ar kelios rizikos grupės, patiriančios planuojamos ūkinės veiklos poveikių ir jų sąlygotų aplinkos pokyčių ekspoziciją bei esančios jautresnės už likusių populiacijos dalį.

UAB „Panevėžio apskrities atliekų tvarkymo centro“ biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelės artimiausioje gretimybėje gyvenančių žmonių tarpe jautriausi yra:

- vaikai (visų gyventojų tarpe vaikai sudaro ~13 %),
- vyresnio amžiaus žmonės (visų gyventojų tarpe vyresni (>60 m.) gyventojai sudaro beveik 27,5%),
- visų amžiaus grupių nusiskundimų dėl sveikatos turintys žmonės (visų gyventojų tarpe nusiskundimų dėl sveikatos turintys žmonės sudaro ~2,8 %).

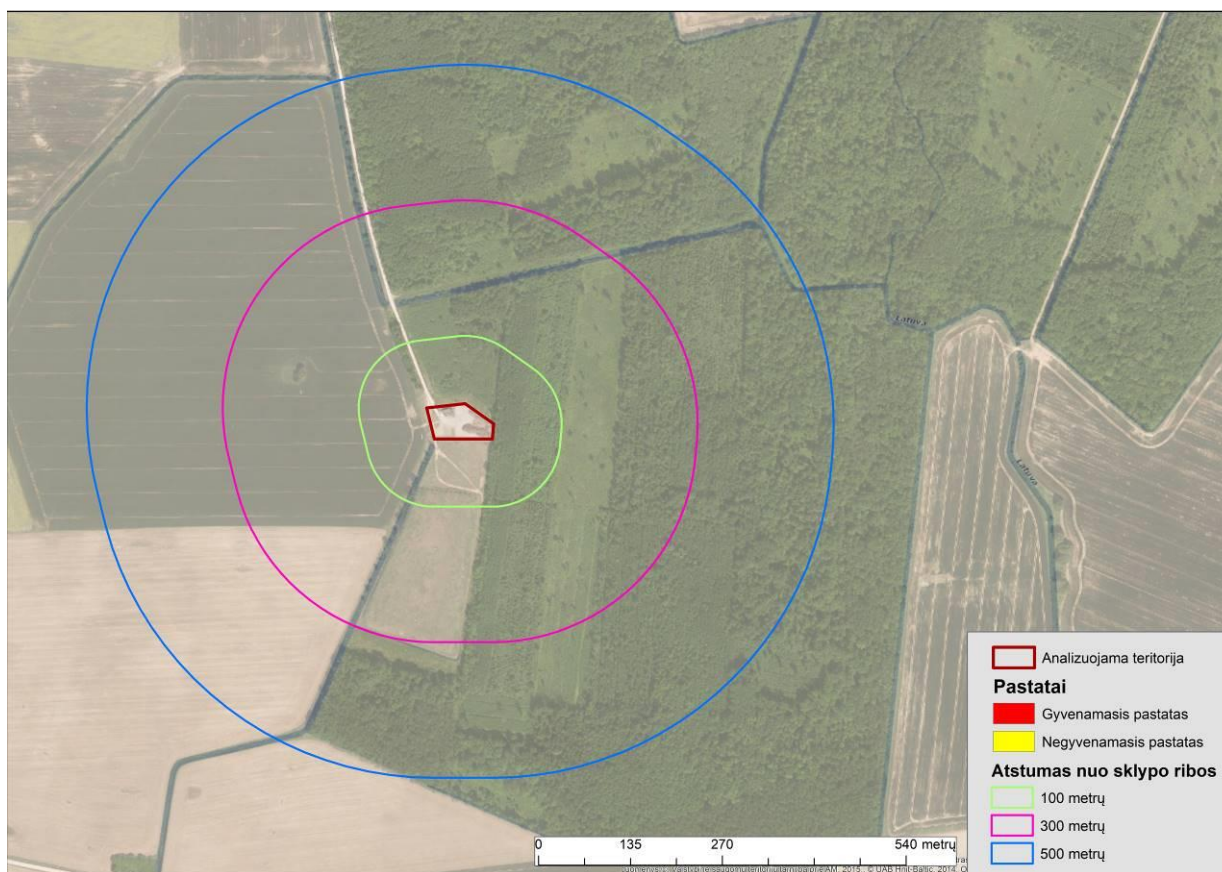
Taigi, rizikos grupes sudaro gretimybėje gyvenantys žmonės: vaikai ir vyresnio amžiaus žmonės bei visuomeninius pastatus lankantys žmonės. Šių grupių atstovai galėtų jautriau reaguoti į pakitusios aplinkos ir/ar gyvenamosios rodiklius.

Rizikos grupių įvertinimas atliekamas 500 metrų spinduliu nuo analizuojamos UAB Panevėžio apskrities atliekų tvarkymo centro biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelės sklypo ribos. Šioje teritorijoje nėra nei vieno gyvenamosios paskirties pastato (25 lentelė).

25 lentelė. Rizikos grupės nustatymas.

Atstumas nuo sklypų ribos	Pastatų skaičius	Bendras žmonių skaičius ¹⁴	Tame tarpe rizikos grupės žmonių
0-100 m	0 gyv. pastatas 0 visuomeninių pastatų	0	0 vaikų; 0 gyv. > 60 m.; 0 sveikatos sutrikimų turinčių asmenų.
100-300 m	0 gyv. pastatai 0 visuomeninių pastatų	0	0 vaikų; 0 gyv. > 60 m.; 0 sveikatos sutrikimų turinčių asmenų.
300-500 m	0 gyv. pastatai 0 visuomeninių pastatų	0	0 vaikų; 0 gyv. > 60 m.; 0 sveikatos sutrikimų turinčių asmenų.

¹⁴ Remiantis oficialiosios statistikos portalo duomenimis, priimta, kad viename name/namų ūkyje gyvena 2 gyventojai.

16 pav. Artimiausi gyvenamosios, negyvenamosios ir visuomeninės paskirties pastatai

6.4 Planuojamos ūkinės veiklos poveikis visuomenės sveikatos būklei

- Analizuojamo objekto artimiausioje gretimybėje gyventojai gyvena toliau nei 895 m atstumu.
- PŪV sąlygojamų veiksnių, tokių, kaip triukšmo, aplinkos oro teršalų, kvapų, vandens, dirvožemio teršalų skaitlinės reikšmės atitinka visuomenės sveikatos saugos reikalavimus tiek įmonės teritorijoje, tiek už jos ribų.
- Nenustatytos objektyvios priežastys, galinčios įtakoti gyventojų psichologinį nepasitenkinimą. Daugelis vertintų ir psichologinį susierzinimą galinčių įtakoti veiksnių yra nedidelio masto.
- PŪV neturės neigiamo poveikio visuomenės sveikatos būklei.

7. SANITARINĖS APSAUGOS ZONOS RIBŲ NUSTATYMO PAGRINDIMAS

7.1 Naudoti kiekybiniai ir kokybiniai poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodai

PVSV atliktas vadovaujantis Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodiniai nurodymais, patvirtintais Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2004 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. V-491. Atliekant poveikio visuomenės sveikatai vertinimą buvo naudoti kiekybiniai ir kokybiniai aprašomieji vertinimo metodai. Reikšmingiausi planuojamos ūkinės veiklos veiksniai – triukšmas, oro tarša ir tarša kvapais – įvertinti kiekybiškai, kiti veiksniai įvertinti kokybiniu aprašomuoju būdu. Detaliau vertinimo metu naudoti metodai aprašyti prie kiekvieno vertinimo veiksnio. Vertinant vietovės demografinius bei sveikatos rodiklius buvo naudotasi Lietuvos statistikos departamento, Higienos instituto Sveikatos informacijos centro pateiktais statistiniais duomenimis, kuriais remiantis atlikta visuomenės sveikatos būklės analizė. Poveikis sveikatai nagrinėjamas visuomenei, kuri gyvena ūkinės veiklos poveikio zonoje.

7.2 GALIMI VERTINIMO NETIKSLUMAI AR KITOS VERTINIMO PRIELAIDOS

Rengiant analizuojamo objekto poveikio visuomenės sveikatai vertinimo ataskaitą nežymūs galimi netikslumai ir klaidos gali pasitaikyti:

- ▶ Įvertinant atstumą nuo analizuojamo objekto iki kitų, ataskaitos rengimo metu, vertinamų objektų (įvertintų atstumų galima paklaida minimali).
- ▶ Įvertinant gyventojų demografinius rodiklius, galimi kai kurie gyventojų skaičiaus netikslumai dėl pokyčių nuo paskutinio vykdyto gyventojų visuotinio surašymo.
- ▶ Duomenų bazių (regia.lt; tpdris.lt) duomenys naudoti ataskaitos rengimo laikotarpiu ir kiekviename tolimesniame laikotarpyje duomenys gali keistis ir neatitikti ataskaitoje pateiktų.

8. POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO IŠVADOS

Ataskaitoje analizuoti PŪV veiksniai, galintys turėti neigiamą poveikį visuomenės sveikatai - veiksniai, kurie turi reglamentuotas ribines vertes: triukšmas, vibracija, oro tarša, tarša kvapais, dirvožemio ir vandens tarša ir veiksniai, kurių ribinės vertės nėra reglamentuotos: psichologiniai veiksniai, ekstremalių situacijų veiksniai. Pateikiamos šios išvados:

- ▶ **Oro tarša.** Atliktas teršalų sklaidos modeliavimas ir rezultatų analizė parodė, kad dėl planuojamos ūkinės veiklos labiausiai gali padidėti azoto dioksido koncentracija aplinkos ore, iki 0,54 RV (1 val.) ir iki 0,27 RV (metų), amoniako – iki 0,16 RV (0,5 val.) ir iki 0,80 RV (paros). PŪV tarša kitais teršalais bus menka (iki <0,09 RV). Vertinant kartu su fonine oro tarša, KD10 (24 val.) koncentracija aplinkos ore gali pasiekti iki 0,28 RV, KD10 (metų) koncentracija – iki 0,30 RV, KD2,5 (metų) koncentracija – iki 0,38 RV, NO2 koncentracija aplinkos ore – iki 0,56 RV (valandos) ir iki 0,39 RV (metų). Poveikis kitų PŪV generuojamų teršalų (LOJ ir CO) koncentracija aplinkoje vertinant net ir su fonine tarša bus ženkliai mažesnis (0,02 – 0,08 RV). Sumodeliuotos teršalų koncentracijos ir ribinės vertės santykis yra mažesnis už 1, todėl daroma išvada, kad aplinkos oro kokybė yra tinkama gyvenamajai ir visuomeninei aplinkai ir kenksmingo poveikio žmonių sveikatai ir aplinkai nebus.
- ▶ **Dirvožemio ir vandens tarša.** Analizuojamame objekte numatytos visos saugumo priemonės (valymo įrenginiai, kieta danga aikštelėje), jog būtų išvengta poveikio dirvožemiui ir vandens taršai. Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytus faktorius, dirvožemio tarša dėl analizuojamos veiklos poveikio nenumatoma.
- ▶ **Kvapai.** Vadovaujantis atliktais skaičiavimais, matyti kad nei vieno teršalo kvapo slenkčio koncentracija nėra viršijama, daroma išvada, kad ūkinė veikla neviršija ir neviršys ribinių verčių. Lietuvos higienos normoje HN 121:2010 „Kvapo koncentracijos ribinė vertė gyvenamosios aplinkos ore“ nustatyta kvapo koncentracijos ribinė vertė (8 OUE/m³) prie gyvenamųjų ir visuomeninės paskirties pastatų patalpų nebus viršijama.
- ▶ **Triukšmas.** Vertinant esamą transporto infrastruktūrų keliamą akustinę situaciją nustatyta, kad ties PŪV atžvilgiu artimiausiai esančia saugotina aplinka (Jurgeliškių k. 2) triukšmo lygis atitinka ir atitiks HN 33:2011 nustatytas ribines vertes. Toliau vykdant veiklą papildomas eismo pritraukimas lyginant su esama akustine situacija neprognozuojamas, todėl triukšmo lygis ties analizuojama gyv. aplinka neviršys daugiau kaip 35 dB(A), kai tuo tarpu dienos ribinė vertė pagal HN 33:2011 siekia 65 dB(A). Vertinant esamą suminę kitų triukšmo šaltinių (ne transporto infrastruktūrų) keliamą akustinę situaciją nustatyta, jog triukšmo lygis atitinka HN 33:2011 nustatytas ribines vertes skirtas suminiam kitų triukšmo šaltinių (ne transporto infrastruktūrų) keliamam triukšmui įvertinti. Toliau vykdant ūkinę veiklą naujų triukšmo šaltinių atsiradimas nėra prognozuojamas, todėl triukšmo lygis ties artimiausiomis gyvenamosiomis aplinkomis ir gyv. pastatų fasadais neviršys <35 dB(A), kai tuo tarpu dienos ribinė vertė pagal HN 33:2011 siekia 55 dB(A). Vertinimo metu nustatyta, kad triukšmo lygių ribinės vertės pagal HN 33:2011 nėra viršijamos už nagrinėjamo sklypo ribų, todėl rekomenduojama SAZ ribas sutapatinti su sklypo ribomis.
- ▶ **Kiti veiksniai** (vibracija, biologinė tarša, sauga, psichologiniai veiksniai) įvertinti kokybiniu - aprašomuoju būdu, reikšmingas poveikis sveikatai nenumatytas.

9. SANITARINĖS APSAUGOS ZONOS RIBŲ NUSTATYMO ARBA TIKSLINIMO PAGRINDIMAS

SAZ – aplink stacionarų taršos šaltinį arba kelis šaltinius esanti teritorija, kurioje dėl galimo neigiamo vykdomos ūkinės veiklos poveikio visuomenės sveikatai galioja įstatymais ar Vyriausybės nutarimais nustatytos specialiosios žemės naudojimo sąlygos.

SAZ ribos turi būti tokios, kad taršos objekto keliama akustinė tarša už SAZ ribų neviršytų teisės norminiuose aktuose gyvenamajai aplinkai ir (ar) visuomeninės paskirties pastatų aplinkai nustatytų ribinių taršos verčių.

Poveikio visuomenės sveikatai vertinimas (PVSV) atliktas, siekiant įvertinti poveikį žmonių sveikatai bei nustatyti sanitarinę apsaugos zoną (toliau SAZ). Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vyriausybės 2019-06-06 nutarimu Nr. XIII - 2166 patvirtinto Lietuvos Respublikos Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymo 3 priedo 2 lentelės 5 eilutėje reglamentuojamas biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelės (be maisto atliekų, gamybinės kilmės biologiškai skaidžių atliekų, gyvūninės kilmės šalutinių produktų, nuotekų dumblo kompostavimo) SAZ dydis – 100 m.

Vyriausybės Nutarimu nustatytos PŪV SAZ ribos yra tikslinamos ir pagrindžiamos atliekant poveikio visuomenės sveikatai vertinimą vadovaujantis metodiniais nurodymais [1] ir tvarkos aprašu [2].

53 straipsnis. Specialiosios žemės naudojimo sąlygos sanitarinės apsaugos zonose

Sanitarinės apsaugos zonose draudžiama:

1. statyti sodo namus, gyvenamosios, viešbučių, kultūros paskirties pastatus, bendrojo ugdymo, profesinių, aukštųjų mokyklų, vaikų darželių, lopšelių mokslo paskirties pastatus, skirtus švietimo reikmėms, kitus mokslo paskirties pastatus, skirtus neformaliajam švietimui poilsio, gydymo, sporto ir religinės paskirties pastatus, specialiosios paskirties pastatus, susijusius su apgyvendinimu (kareivinių pastatus, kalėjimus, pataisos darbų kolonijas, tardymo izoliatorius);
2. įrengti šios dalies 1 punkte nurodytos paskirties patalpas kitos paskirties statiniuose ir (ar) rekonstruojant arba remontuojant statinius;
3. keisti statinių ir (ar) patalpų paskirtį į šios dalies 1 punkte nurodytą paskirtį;
4. planuoti teritorijas rekreacijai ir šios dalies 1 punkte nurodytos paskirties objektų statybai, išskyrus atvejus, kai šie objektai naudojami tik ūkininko ar žmonės, vykdančios veiklą sanitarinės apsaugos zonose leistinos paskirties pastatuose (patalpose), ūkinės veiklos ir (ar) darbuotojų saugos ir sveikatos reikmėms.

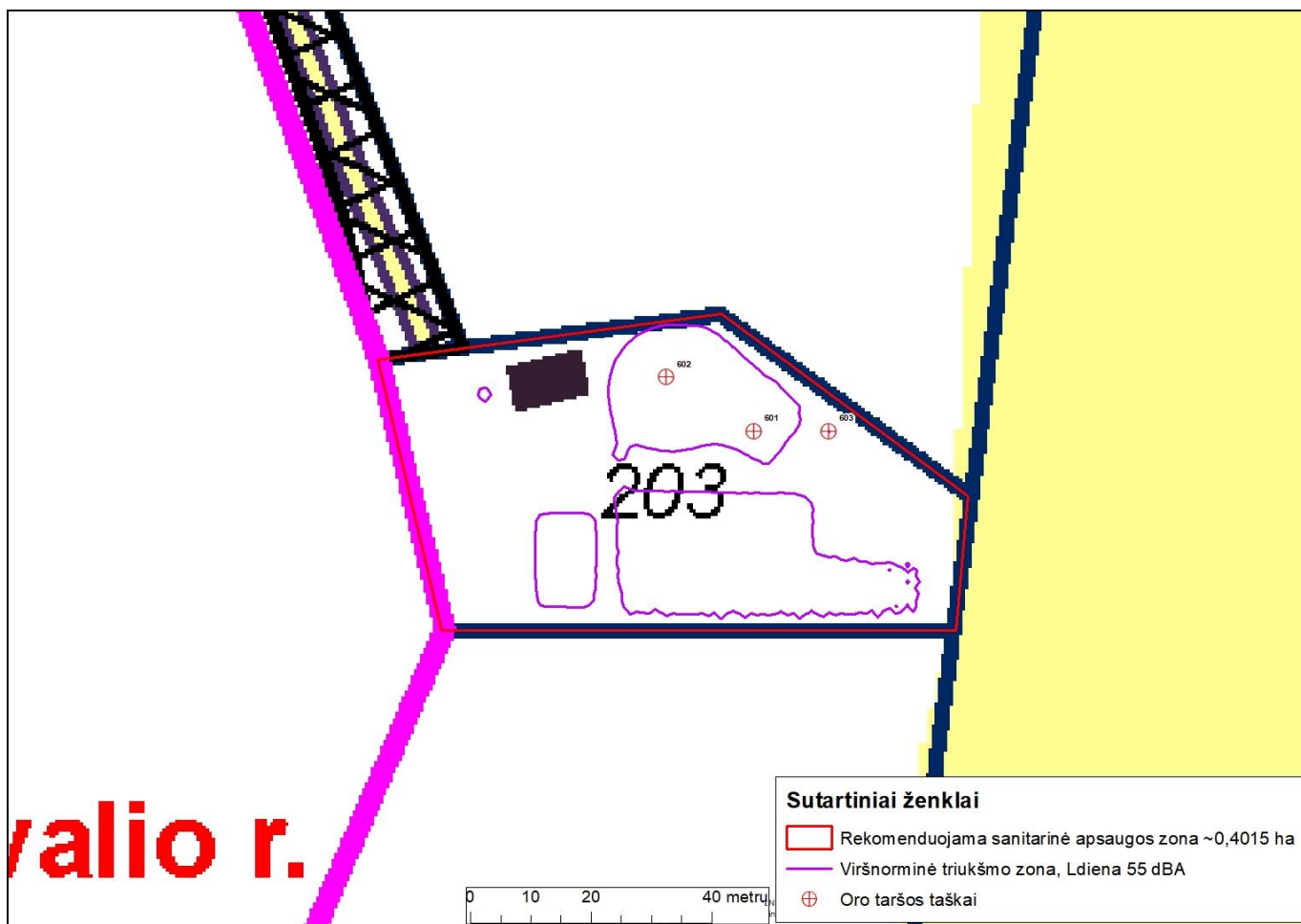
Ekspluatuojamai biologiškai skaidžių atliekų kompostavimo aikštelės veiklai SŽNS nurodyta 100 m sanitarinė apsaugos zona yra tikslinama, vertinant analizuojamos veiklos poveikį visuomenės sveikatai. Vertinimo metu, nustatyta, kad visi PVSV veiksniai, nepasiekia ribinių verčių, nustatytų gyventojų sveikatos apsaugai ir SAZ neįtakoja.

9.1 Sanitarinės apsaugos zonos ribų planas

Planuojamos ūkinės veiklos sanitarinė apsaugos zona yra tikslinama pagal triukšmo, oro taršos ir kvapų rodiklius. Atlikto vertinimo metu nebuvo nustatyta minėtų rodiklių viršijimų už analizuojamos teritorijos ribas, todėl SAZ yra sutapatinama su analizuojamos teritorijos riba. SAZ žemėlapis su triukšmo izolinijomis pateiktas 17 pav.. Triukšmo lygis ties rekomenduojama SAZ riba pateiktas 26 lentelėje.

26 lentelė. Triukšmo lygiai ties analizuojamos veiklos sklypų ribomis triukšmingiausiose vietose

Vieta	Skaičiavimo aukštis	Ldiena
Šiaurinė analizuojamos veiklos sklypų riba	1,5 m	54
Rytinė analizuojamos veiklos sklypų riba	1,5 m	45
Pietinė analizuojamos veiklos sklypų riba	1,5 m	50
Vakarinė analizuojamos veiklos sklypų riba	1,5 m	40
Ribinės vertės pagal HN 33:2011 dB(A)		55

17 pav. Rekomenduojama sanitarinė apsaugos zona su triukšmo lygių viršijimo izolinijomis bei oro taršos taškais

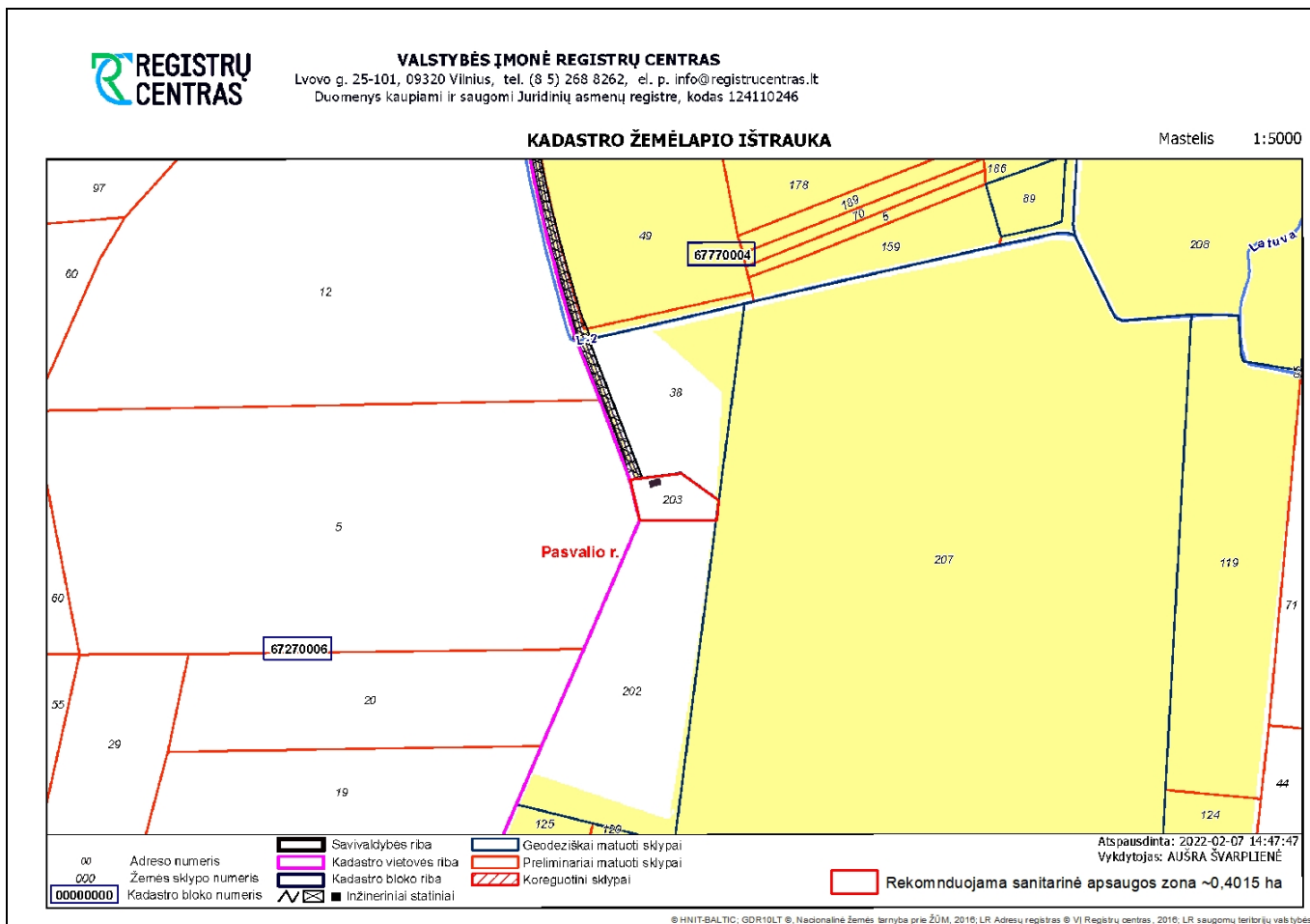
9.2 Siūlomos sanitarinės apsaugos zonos ribos

Rekomenduojama sanitarinės apsaugos zona, apima tik veiklos sklypą. Rekomenduojamos sanitarinės apsaugos zonos dydis – 0,4015 ha. Rekomenduojamos sanitarinės apsaugos zona pateikta 27, 18 paveiksluose bei Ataskaitos prieduose.

Į rekomenduojamas sanitarines apsaugos zonas patenkantis sklypas, jo kadastrinis numeris bei rekomenduojamas SAZ plotas pateikti 27 lentelėje.

27 lentelė. Į rekomenduojamą sanitarinę apsaugos zoną patenkantys sklypai, jų kadastriniai numeriai ir plotai

Nr.	Į rekomenduojamą SAZ patenkantys sklypai, jų kadastriniai numeriai	Sklypo plotas, ha	SAZ žimamas plotas sklype, ha
1.	6777/0004:203	0,4015	0,4015
Viso rekomenduojamos SAZ plotas:			0,4015 ha

18 pav. Rekomenduojamos sanitarinės apsaugos zona

10. REKOMENDACIJOS DĖL POVEIKIO VISUOMENĖS SVEIKATAI VERTINIMO STEBĖSENOS, EMISIJŲ KONTROLĖS

Rekomendacijos dėl poveikio visuomenės sveikatai vertinimo stebėsenos neteikiamos.

11. LITERATŪRA

1. Poveikio visuomenės sveikatai vertinimo metodiniai nurodymai, patvirtinti 2016 m. sausio 19 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro įsakymu Nr. V-68;
2. LIETUVOS RESPUBLIKOS planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio visuomenės sveikatai vertinimo atlikimo atvejų tvarkos aprašas, Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2011 m. gegužės 13 d. įsakymas Nr. V-474
3. Atliekų tvarkymo taisyklės (LR aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. įsakymas Nr. 217).
4. LIETUVOS HIGIENOS NORMA HN50:2016 „VISĄ ŽMOGAUS KŪNĄ VEIKIANTI VIBRACIJA: Didžiausi leidžiami dydžiai ir matavimo reikalavimai gyvenamosiose, specialiosiose ir visuomeninėse patalpose“ Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. gruodžio 31 d. įsakymas Nr. V-791 (Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2016 m. gruodžio 9 d. įsakymo Nr. V-1420 redakcija)
5. LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS ORO APSAUGOS ĮSTATYMAS 1999 m. lapkričio 4 d. Nr. VIII-1392
6. HN 35:2007 „Didžiausia leidžiama cheminių medžiagų (teršalų) koncentracija gyvenamosios ir visuomeninės paskirties pastatų patalpų ore“. 2007 m. gegužės 10 d. Sveikatos ministro įsakymas Nr. Nr. V-362.
7. Kvapų valdymo metodinės rekomendacijos, Visuomenės sveikatos priežiūros tarnyba, 2012
8. Lietuvos standartas LST ISO 9613-2:2004 (atitinka ISO 9613-2) „Akustika. Atviroje erdvėje sklindančio garso silpninimas. 2 dalis. Bendrasis skaičiavimo metodas“;
9. Lietuvos statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos vyriausybės duomenys: <http://www.stat.gov.lt>;
10. Lietuvos sveikatos informacinės sistemos duomenų bazė: www.isic.lt;
11. Triukšmo poveikio visuomenės sveikatai vertinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Sveikatos apsaugos ministro įsakymu 2005.07.21. Nr. V-596 (Žin. 2005, Nr. 93-3484).
12. Visuomenės sveikatos priežiūros įstatymas (Žin., 2002, Nr. 56-2225, 2007, Nr. 64-2455, 2010, Nr. 57-2809);
13. www.am.lt/VI/index.php#a/6968;
14. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2005 m. balandžio 15 d. įsakymas Nr. A1-103/V-265 „Dėl darbuotojų apsaugos nuo triukšmo keliamos rizikos nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo 2013 m. birželio 25 Nr. A1-310/V-640 Vilnius, įsakymas;
15. Lietuvos erdvinės informacijos portalas – geoportal.lt. Internetinė prieiga: <http://www.geoportal.lt/geoportal/>
16. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastras. Internetinė prieiga: <https://stk.am.lt/portal/>.
17. LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS N U T A R I M A S DĖL SPECIALIŲJŲ ŽEMĖS IR MIŠKO NAUDOJIMO SĄLYGŲ PATVIRTINIMO 1992 m. gegužės 12 d. Nr. 343.
18. Pasvalio rajono savivaldybės bendrasis planas

12. PRIEDAI

12.1 Kvalifikaciniai dokumentai

12.2 PAV atrankos išvada

12.3 Registų centro duomenys

12.4 Oro tarša

12.5 Rekomenduojama sanitarinė apsaugos zona

12.6 Visuomenės informavimas